

letnik C - leto 1998

3

SLOVENSKI ČEBELAR

100 LET OD USTANOVITVE SLOVENSKEGA ČEBELARSKEGA DRUŠTVA ZA KRANJSKO, STAJERSKO, KOROSKO IN PRIMORSKO TER IZHAJANJE GLASILA "SLOVENSKI ČEBELAR"

125 LET OD USTANOVITVE KRANJSKEGA ČEBELARSKEGA DRUŠTVA IN IZHAJANJA "SLOVENSKE ČEBELE"

ISSN 0350-4077

SLOVENSKI ČEBELAR

Št. 3
1. marec 1998
letnik C

glasilo čebelarских organizacij slovenije

v s e b i n a

c o n t e n t s

Jože Matavž: Spomladamski ukrepi za zatiranje varoze	65
Marjan Debelak: Naši čebelnjaki na šolskih mizah	67

ČEBELARJEVA MESEČNA OPRAVILA

Janez Mihelič: Čebelarjeva opravila v marcu	70
Matjaž Vehovec: Čebelarjeva opravila v nakladnem panju v marcu	71
Suzana Skerbiš: Veterinarski nasveti - nose mavost	71

DEJAVNOST KMETIJSKEGA INŠTITUTA

Janez Poklukar, Pavle Zdešar: Poročilo kmetijskega inštituta o izvajanju programa strokovnih del selekcije kranjske čebele v letu 1997 ...	72
--	----

BOLEZNI ČEBEL

Denis Bassand, priredil Jurij Senegačnik: Tau-fluvalinat proti Varroa Jacobsoni: študija o tveganjih pojava odpornosti	79
--	----

ZA MLADE ČEBELARJE

Ivan Pehant: Za mlade po srcu	84
-------------------------------------	----

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

Janez Rošelj: Čebelarji Čebelarškega društva Krka-Zagradec smo razvili svoj prapor	89
Franc Šuštar: Izlet čebelarjev iz Slovenije na Apimondio - 97	91
ČD Vrhnik: Andrej Caserman 90-letnik	95

ČEBELJE PAŠE

Janez Gregori: Naše čebelje paše 3	96
---	----

OSMR TNICE

REKLAME

OBVESTILA

MALI OGLASI

Jože Matavž: Treatment of varroa disease in the spring time	65
Marjan Debelak: Our Beehouses on the school tables	67

BEEKEEPERS OCCUPATIONS

Janez Mihelič: Beekeepers occupations in March	70
Matjaž Vehovec: Beekeepers occupations in LR hives in March	71
Suzana Skerbiš: Veterinary advises - nose mosis	71

FROM THE AGRICULTURAL INSTITUTE

Janez Poklukar, Pavle Zdešar : Detailed report from Agricultural institut of Slovenia about action programme on the selection of A.m. carnica in 1997	72
---	----

BEE DISEASES

Denis Bassand: Tau-fluvalinat for extermination of Varroa Jacobsoni: Study of chance for appearance of resistance	79
---	----

FOR YOUNG BEEKEEPERS

Ivan Pehant: For young in heart	84
---------------------------------------	----

FROM THE SOCIETY LIFE

Janez Rošelj: Beekeepers from the society Krka-Zagradec has developing fot	89
Franc Šuštar: Beekeepers from Ilirska bistrica has visited kongres in Brusel	91

BEE PASTURES

Janez Gregori: Our bee pastures	96
---------------------------------------	----

IN MEMORIAM

NEWS

SMAL ADVERTISEMENTS

Slika na naslovni strani: Prikolica s Kirarjevimi panji last čebelarja Zorana Zidariča iz Ruš pri Mariboru. Foto: J. Mihelič

Lani je bilo precej snega, letos je zima suha. Čebelnjak Zorana Mraka iz Logatca.

SPOMLADANSKI UKREPI ZA ZATIRANJE VAROZE

Pojav odpornosti varoe na fluvalinat je čebelarje postavil pred nov izziv. Navaditi se bo treba na nov način zdravljenja in vzpostaviti način preverjanja uspešnosti zdravljenja v vsakem čebelarstvu. Da to leto ne bi bilo katastrofalno, moramo napeti vse sile in s skupnimi močmi dosledno izvajati program zatiranja varoze.

V zadnjih dveh letih se je odpornost varoe na fluvalinat začela pojavljati na območju celotne Slovenije. Tako smo lani že registrirali prve čebelje družine, ki so odmrle zaradi varoze. Odpornost varoe na fluvalinat je bila marca tudi laboratorijsko dokazana. Rezultati testnih zdravljenj pa so kazali zelo različno sliko. Tako je bila stopnja okužbe na nekaterih območjih že tolikšna, da je bil ogrožen obstoj čebeljih družin, na drugih pa so bili fluvalinatni pripravki še vedno učinkoviti. Ker poznamo način in hitrost širjenja zaje-davca, moramo zdaj na celotnem območju Slovenije vzpostaviti nov način

zdravljenja varoze. Uspešno zatiranje varoze temelji na štirih temeljnih postavkah:

1. Sistematičnost zdravljenja

Vsa zdravljenja je treba opravljati na širšem območju časovno usklajeno. Na ta način se bomo izognili možnosti vnovične okužbe, zlasti jeseni. Naš trud je namreč lahko jalov, če na našem območju obstajajo tudi nezdravljena čebelarstva. Ko zelo okužene družine oslabijo, kmalu postanejo tarča ropanja. Z ropanjem pa čebele v panj ne prinesejo le medu, ampak tudi vse varoe propadajoče družine. Zato je treba vzpostaviti tesno sodelovanje med čebelarskimi društvi. Skupna akcija mora zajeti tudi neregistrirane čebelarje. Prav tako je treba znotraj čebelarskih društev poskrbeti za čebelarje, ki sami s težavo opravijo vse delo.

2. Kontrola stopnje okuženosti

Z različnimi metodami - od kontrole naravnega odmiranja, prek pregleda tro-tovine in zalege čebel delavk ter samih

čebel - celo leto nadzorujemo okuženost čebel, to pa nam omogoča pravočasno ukrepanje ter racionalizacijo zdravljenja v obsegu, ki ohranja zdravo in produktivno družino.

3. Kontrola uspešnosti zdravljenja

Zelo pomembno je vedeti, kako uspešno smo opravili zdravljenje. Učinkovitost zdravil je odvisna tako od vplivov okolja kot od natančnega upoštevanja navodil za zdravljenje. Naše napake ali spremembe naravnih razmer (vremenski vplivi) pogosto znatno zmanjšajo običajno učinkovitost zdravila. Zato je treba v vsakem čebelarstvu preverjati uspešnost zdravljenja. Le tako se bomo izognili neljubim presenečenjem. Čebelarje moramo natančno seznaniti s postopki zdravljenja, z izvajanjem zaščitnih ukrepov in z metodami preverjanja uspešnosti zdravljenja, saj to lahko opravi vsak čebelar sam.

Žuželke imajo zelo velike prilagoditvene sposobnosti. Prilagajajo se ne le različnim življenjskim okoljem, ampak tudi zelo hitro razvijejo mehanizme odpornosti na določene insekticide. Če so le-ti še nestrokovno uporabljeni, je problem toliko večji. Zato je treba temu nameniti posebno pozornost. Le s skupnim, sistematičnim,

angažiranim delom ter zaupanjem med čebelarji in veterinarji, s čim večjo medsebojno izmenjavo informacij, se bomo učinkovito bojevali proti varozi.

Vsekakor pa bo potrebna tudi podpora širše skupnosti, saj ta ne sme pozabiti, kako pomembna veja kmetijstva je čebelarstvo, in da čebele z opraševanjem kulturnih rastlin omogočajo znatno višje pridelke, zlasti v sadjarstvu.

Spomladansko zdravljenje začnemo takoj, ko nam zunanje razmere omogočajo normalno delo v družini. Zdravljenje opravi vsak čebelar sam, vendar organizirano na širšem območju. Društvo organizira pomoč čebelarjem, ki sami ne morejo opraviti zdravljenja. Prav tako je treba organizirati zdravljenje pri neregistriranih čebelarjih. V vsakem čebelarstvu se je treba preverjati stopnjo okužbe. Vsaj v 20 odstotkih panjev je treba namestiti lovilce varoj, ki omogočajo kontrolo. Podatke je treba posredovati veterinarski službi.

Zdravljenje s hemovarjem opravimo po priloženih navodilih, pri tem pa moramo paziti, da odmerek prilagodimo prostornini panja. Tako za sedem- in petsatarje odmerek prepolovimo. Zdravljenje opravimo zgodaj dopoldne ali v poznejših

Spomladansko zdravljenje

MESEC	POTREBNO ZDRAVLJENJE
MAREC	Spomladansko zdravljenje: ■ enkratno dimljenje vseh družin s hemovarjem (ob zdravljenju kontrola najmanj 20 % družin) ■ pri močnejši okužbi najmanj trikratno dimljenje s hemovarjem v presledkih 5-7 dni
APRIL	
MAJ	
	pašno obdobje brez uporabe kemičnih sredstev

1. uporabljeno zdravilo:	hemovar
2. način zdravljenja:	dimljenje ali škropljenje (po navodilih)
3. število ponovitev:	najmanj tri v presledku 5 dni
4. izvajalec:	vsak čebelar sam
5. čas:	od 1. marca do 15. aprila

popoldanskih urah, ko je večina čebel doma. Lističe si pripravimo uro ali dve prej, da si olajšamo poznejše delo in da topilo izhlapi. Priporočljivo je čim bolj zatesniti vrata panja, vendar moramo paziti, da ne bomo povzročili požara. Pri pripravi lističev in dimljenju samem, moramo uporabljati osebna zaščitna sredstva (rokavice, v zaprtih čebelnjakih pa tudi plinsko masko).

Spomladansko zdravljenje bo uspešno, če po 24 urah po zdravljenju v kontrolnih družinah, v katerih smo na podnice vstavili lovilce varoj, najdemo manj kot 10 varoj. Če pa se obeta donos nektarja, moramo upoštevati korenčno dobo in zdravljenje prekiniti do obdobja po končani paši in točenju medu.

dr.vet.med. Jože Matavž

NAŠI ČEBELNJAKI NA ŠOLSKIH MIZAH

MARJAN DEBELAK

Ne bom ponavljal podatkov o poteku in rezultatih prireditve "izdelajmo čebelnjak z Belinko", ki so jo lani v okviru svojega učnega programa izvedle srednje lesarske šole v Sloveniji. O tem je pisal naš čebelarski kolega, podpredsednik ČZS Franc Šivica v lanskim 9. št. Slovenskega čebelarja. K temu poročilu pa dodajam nekaj mojih poudarkov, vtisov in misli, ki so se mi porodile ob tej nenavadni, izjemno lepi prireditvi.

V celoti se še vedno premalo zavedamo, da so slovenski čebelnjaki nekaj posebnega, zelo kakovostnega, ne le v čebelarskem pogledu, temveč tudi kot eden izmed biserov naše kulturne dediščine. Zato je ta prireditev zelo dobrodošla, da morda okrepi ponekod že preveč omajano čebelarsko (samo)zavest in tudi splošno vedenje o slovenskem čebelnjaku kot svojevrstnem arhitekturnem, krajinskem in likovnem pojavu v naši kulturni krajini.

Tisti, ki nam je tako ali drugače uspelo izvedeti za skupno razstavo maket čebelnjakov iz vseh šol, smo presenečeni občudovali približno petdeset različnih primerkov čebelnjakov iz naših logov. Res da so bili čebelnjaki desetkrat pomanjšani, vendar so mladi spretni znali pričarati domala povsem pristno podobo pravih čebelnjakov. Kar pogledajte si še enkrat natančneje fotografije teh čebelnjakov, pa se boste verjetno strinjali, da gre za mojstrske izdelke. Če pa tako maketo, po

domislili Franca Šivica, fotografiramo v naravnem okolju, le s težavo verjamemo, da niso slikani pravi čebelnjaki.

Glede kakovosti tehnične obdelave med izdelki skoraj ni bilo občutnih razlik. Pri ocenjevanju so odločale drobne razlike v kakovosti in tudi bolj ali manj posrečena izbira pravega čebelnjaka kot vzorca za maketo. Dijaki so povečini sami poiskali "svoj" čebelnjak nekje v bližini kraja, v katerem živijo.

Na razstavi so bile lepo razvidne značilnosti slovenskih čebelnjakov. Velika večina maket je prikazovala klasičen arhitekturni model slovenskega čebelnjaka, imenovanega tudi "kranjski". Pač glede na to, da povečini izvira iz nekoč "kranjskih" pokrajin v osrednji Sloveniji.

Za te čebelnjake je značilno, da so narejeni iz lesa, dvignjeni od tal, da imajo nesiometrično strmo streho, ki je nad panjskim pročeljem pomaknjena v večji napušč, ta pa je spodaj v loku opažen, da je pred spodnjo vrsto panjev naletna deska, ki sega z nagibom skoraj do tal. Pa še eno značilnost ima, vendar jo bom omenil pozneje.

Na razstavi so bili v manjšem številu zastopani tudi čebelnjaki iz nekaterih drugih okolij naše domovine, v katerih se je razvila posebna tipika graditve čebelnjakov (Savinjska dolina, Kras ...). Manjkal tudi ni tipični slovenski prevoznik čebelnjak na tovornjaku.

Nekatere druge izvedbe naših čebelnjakov pa se bolj ali manj razlikujejo od teh oblikovnih modelov. Sodobni čebelarji pač

Zinagovita maketa, ki jo je naredil dijak Srednje lesarske šole iz Ljubljane Andrej Janc.

Pogled na razstavljene čebelnjake v prostorih tovarne Belinka.

Fotografija makete našega najbolj tipičnega in najbolj razširjenega čebelnjaka.

Pri nas imamo tudi najrazličnejše prevozne čebelnjake. Maketa čebelnjaka na kolesih, tako kot večina drugih, se komaj loči od resničnega. Slika levo v sredini.

Dijaka, ki je izdelal najlepšo maketo je tovarna Belinka nagradila z motornim kolesom. Foto: Vsi posnetki M. Debelak

oblikujejo svoje čebelnjake vsak po svojem okusu in znanju, velikokrat v nasprotju z vsemi navodili in celo predpisi. Pri tem je precej tudi slabih, kičastih in funkcionalno neustreznih primerov. Nekaj takih čebelnjakov smo lahko videli tudi na tej razstavi, čeprav so bili tudi ti kot makete pravzaprav odlični.

Glede na precejšnjo pestrost oblik naših čebelnjakov in izbire materialov, iz katerih so zgrajeni, je zanimivo, da vsi ohranjajo neko značilnost, ki jo doslej še nisem omenil. Prav zaradi te značilnosti lahko že na prvi pogled slovenski čebelnjak razločimo od katerega koli čebelnjaka v drugih državah, kjer čebelnjake sploh uporabljajo (Avstrija, Nemčija, Švica, Češka...).

Ta značilnost je popolnoma vidna skladenica panjev v čebelnjaku, ki jih ne zastira opažna stena, kot je to navada pri tujih čebelnjakihi. Pročelja panjev v naših čebelnjakihi so lepo poslikana, celo z umetniškimi slikami, vsekakor pa v različnih barvah, ki jih razločijo čebele.

Vse to smo lahko odkrivali, opazovali in občudovali na tako nepričakovano zanimivi razstavi številnih maket čebelnjakov, nastavljenih na šolskih mizah.

Vse skupaj je bila seveda predvsem

nekoliko nenavadna zahtevnejša šolska vaja, popestrjena z obetom nagrade tovarne Belinka.

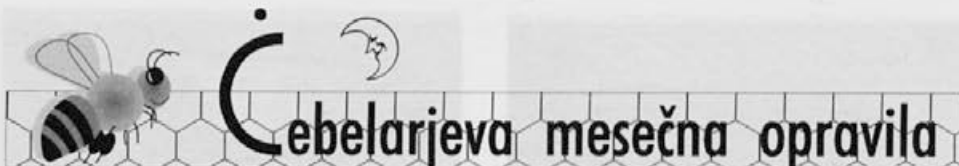
Zbirka maket se je po končani razstavi v dvorani tovarne Belinka žal razsula.

Zdaj lahko le upamo, da nam bo vsaj do svetovnega čebelarskega kongresa (APIMONDIJE) v Sloveniji leta 2003 uspelo naši in svetovni javnosti znova predstaviti bogastvo, ki ga imamo v oblikovnih rešitvah naših čebelnjakov.

Pripis. Najvišje ocenjeni avtor makete **Andrej Janc** je dobil prvo nagrado Belinke zaradi odlične tehnične izvedbe makete. Poleg tega je tudi zelo dobro izbral tip čebelnjaka, saj kljub svoji tradicionalni obliki ustreza sodobnim potrebam čebelarjenja. Mladi prvak je med drugim takole opisal svoje delo:

"Za izdelavo čebelnjaka sem se odločil, ker rad delam z lesom. Doma nimamo čebelnjaka, zato sem si ga šel ogledat k sosedu čebelarju, ki od čebelarstva živi. Njegov čebelnjak je izdelan na podlagi načrta, objavljenega v knjigi "Čebelarjeva opravila". Že v estetskem videzu čebelnjaka se izraža čebelarjeva ljubezen do čebel.

V svojo maketo sem vložil veliko truda, saj sem jo izdeloval kar mesec dni."

ČEBELARJEVA OPRAVILA V MARCU

prof. Janez Mihelič

Nenavadno topla zima z nadpovprečnimi temperaturami se še kar nadaljuje. Tako tople in zelene zime ni bilo že zelo dolgo. Matice so začele močnejše zalegati. Poraba hrane se je močno povečala. Okrog zalege nastaja venec praznih celic. V primeru močne ohlavitve se lahko zgodi, da bodo čebele ostale na zalegi in izgubile kontakt s hrano, kar lahko povzroči odmrtje družine, zato čebelam dodajte pogače ali gosto sladkorno raztopino v kapilarnih pitalnikih. Poleg toplote je namreč v tem obdobju za čebeljo družino izjemno pomemben tudi dotok hrane.

Ob prvem toplejšem dnevu odprimo panje in preglejmo, ali je v panju vlaga. Ves vlažen opaz (moker časopis, mokro lepenco, slamo, penasto gumo, vlažne blazine itd.) takoj zamenjajte. Če je v panju veliko vlage, je to znamenje, da zračenje panjev ni primerno urejeno. Ker je poleg pomanjkanja hrane in različnih bolezni spomladi največji sovražnik uspešnega razvoja čebelje vzdrževanja prav vlaga, priporočam, da dodajte v panje nekoliko več pažnega materiala, ki prepušča vlogo, in odprite (vsaj delno) lopute za zračenje. V AŽ panjih se kapljice vode najraje pojavijo na notranji strani vrat in na stropu panja ob vratih, zato priporočam, da ves prostor za notranjimi vratci, vključno s podnico panja, prebarvate z prozornim lakom za čolne ali drugim primernim premazom, ki odbija vodo. To je pomembno zaradi lažjega čiščenja panja oziroma vzdrževanja čistoče v njem, pa tudi zato, da se les ne napije vlage, ker tako izgubi svoje izolacijske lastnosti, poleg tega pa začne vlažen les tudi trohnети. Notranjost panja pa čebele same zavarujejo s premazom voska in propolisa.

Zdaj je pomembno, da si označimo tudi družine, pri katerih ob čistilnem izletu in tudi pozneje opazimo, da z njimi ni vse v redu. Prvo takšno znamenje je slabo izletavanje čebel. Druga znamenja, ki vzbujajo sum, da z družino nekaj ni v redu, pa so: čebele ne prinašajo cvetnega prahu, pred žrelom živčno begajo po bradi, sedajo na

končnico panja in se nanjo trebijo. Vzrokov za takšno vedenje je seveda več. **Najpogostejši pa so: v panju ni matice ali je bolna, poškodovana, trotočka, lahko je tudi prestara in opešana, zato ni nove zalege in mladih pašnih čebel. Možno je tudi, da družina nima več hrane ali je ta neustrezna.** Tudi varoza je spet pogost vzrok spomladanskega hiranja družin, zato preglejte drobir, ali je v njem veliko naravno odpadlih varoj. Če na vstavljenem vložku ugotovite, da dnevno odpade več kot ena varoa, je treba takšno družino zdraviti. Čebele so lahko okužene tudi z drugimi boleznimi, zato priporočam čebelarjem, naj dajo zimske mrtvice na laboratorijski pregled, saj bodo le tako ugotovili stopnjo nosečnosti in navzočnost trahealne pršice.

Vse družine, ki smo jih označili, ob čistilnem izletu zelo hitro pregledamo ob prvem ugodnem vremenu, ko je temperatura najmanj 15 stopinj. Ko ugotovimo vzrok, zakaj družina ne dosega povprečnega razvoja družin v čebelnjaku, ji takoj dodamo družino iz rezerve. Najbolje je, če imate za rezervne družine poseben čebelnjak, vendar naj bo nekaj kilometrov oddaljen od vašega čebelnjaka. Tako pri dodajanju rezervnih družin ne izgubite pašnih čebel. Tudi če imate rezervne družine v čebelnjaku, lahko družino predstavite v panj z neustrezno matico, le pašne čebele se bodo vrnile na prostor, na katerem je bila prej rezervna družina. Ker boste zaprli žrelo, se bodo vletele v sosednje panje. Če predstavljamo družino marca, najprej stisnemo slabo matico ter odvezamo toliko stranskih satov, kolikor bomo dodali novih z rezervno družino, nato pa čez kakšni dve uri čebele poškopimo s sladkorno raztopino in razmaknemo sate v plodišču. V sredino dodamo sate z rezervno družino. Pri zgodnjem dodajanju je ta način dodajanja zelo zanesljiv. Družina z dvojno močjo zelo hitro napreduje v razvoju, in če je matica dobra, bo ta družina ob prvi paši nabrala največ medu. Le z dodajanjem ne

odlašajmo preveč, kajti ta ukrep je najučinkovitejši, če je izveden dovolj zgodaj. Še enkrat naj poudarim, da je lastna vzreja mladih rezervnih družin z mladimi maticami

zelo pomembna za vse čebelarje.

Ta mesec moramo čebelarjem že postaviti tudi napajalnik. Ta naj bo vedno čist, v njem pa naj bo vedno dovolj sveže vode.

ČEBELARJEVA OPRAVILA V NAKLADNEM PANJU V MARCU

MATJAŽ VEHOVEC

Marec je mesec intenzivnega razvoja čebelje družine in v tem mesecu se čebelja družina obnovi. Mlada in kakovostna matica, zdrava in živalna družina, ustrezna prostornina panja ter zadostna količina hrane so dejavniki, ki odločilno vplivajo na razvoj družine in naša opravila. Od tega meseca naprej je naša največja skrb namenjena družinam, ki so najbolje prezimile, so najbolj živalne in obetajo čebelarju velike donose. Veliki koški obnožine in naglica na žrelu so dobra zunanja znamenja, ki kažejo na to, da so družine v odličnem stanju. Vse drugo vzbuja skrb in nam povzroča dodatno delo.

V toplem dnevu pazljivo privzdignemo strehe panjev in preverimo količino porabljene pogače. Tako brez pregledovanja družine najlaže in najhitreje ugotovimo dogajanje v panju. Porabljena pogača je najboljši znak dobrega razvoja. Takšni družini takoj dodamo novo pogačo. Manj porabljene pogače pomeni, da se družina še ni prav "ogrela" in neko-

liko zaostaja. Počakamo še nekaj dni in nato dodamo novo pogačo. Malo ali skoraj nič porabljene pogače pa pomeni, da je stanje skrb zbujačo, to pa zahteva natančen pregled in ukrepanje.

Brezmatičarja postavimo sosednji družini in jo nekoliko primaknemo. Tako se bodo čebele brezmatičarja laže vletele v nov panj. Oslabele in v razvoju prepočasne družine naveznemo na dobre sosednje družine. Očistimo in razkužimo podnice, ki so ostale po združevanju družin ter jih pripravimo za uporabo aprila. Družino, ki že v tem obdobju kaže očitna znamenja bolezni, uničimo, satje stopimo, panjske dele pa razkužimo. Če posumimo, da gre za bolezen, ki jo zatiramo po zakonu, o tem obvestimo veterinarja svetovalca in se s njim dogovorimo za ukrepe.

Vseeno je, ali boste spodbujevalno krmiti čebele s pogačami ali s sladkornim sirupom. Pomembno se je zavedati, da je to potrebno in ekonomsko opravičljivo. Ena izmed posebnosti naše čebele je namreč tudi ta, da spomladi nekoliko varčuje s svojimi zalogami hrane. Čebeljo družino "požene" v razvoj le stalen in enakomeren dotok hrane. Ker je le-ta v naravi zaradi vremenskih sprememb pogosto moten, ga moramo znotraj panja ustvariti sami.

VETERINARSKI NASVETI - NOSEMAVOST

Nosemavost je kronična bolezen čebelje družine. Prva znamenja opazimo pozno pozimi in zgodaj spomladi ob prvih čistilnih izletih. Na bradah opazimo čebele z razširjenimi zadki. Okorno se sprehajajo po bradi, se tam iztrebijo in se vrnejo v panj. Nekatere čebele skušajo vzleteti, in ker jim to ne uspe, se zbirajo na tleh pred čebelnjakom in tam v krčih odmirajo. Nekatere čebele krožijo ob čebelnjaku ali v njegovi neposredni okolici, njihovi iztrebki pa poškopijo pročelje čebelnjaka.

Okužene čebelje družine nemirno zimujejo in šumijo. Na čistilne izlete zletijo prej kot zdrave, saj jih na prosto zvabi vsak sončni žarek. Čebele komaj čakajo, da izpraznijo prepolne rektume, in če jim to ne uspe storiti zunaj panja, morajo to opraviti v panju. To se še posebej dogaja pri akutnem izbruhu bolezni.

Bolezen lahko potrdimo samo z mikroskopskim pregledom čebeljih mrtvic. Pozimi s podnice panja in z brade nabereмо čebelje mrtvice. Le-te najbolj zanesljivo potrjujejo nosemavost, saj čez

zimo najprej umrejo bolne čebele. Vsak vzorec zapakiramo v kartonsko škatlo ali v papirnato vrečko (nikakor ne v polivinil) ter ga opremimo z naslovom čebelarja in stojiščem čebelarstva. Vzorec s stojišča s 30 družinami mora vsebovati vsaj 100 čebel. Če vzamemo vzorec iz posameznega sumljivega papirja, mora vsebovati vsaj 15 čebel. Če ne najdemo mrtvic, nalovimo starejše izletne čebele. Vzorec iz posameznega panja moramo označiti s številko panja.

Pomembno je poudariti, da pozitiven rezultat, to je navzočnost spor med čebeljimi mrtvicami, še ni dokaz, da je družina tudi vidno bolna, prav tako pa tudi negativen rezultat ne pomeni, da v čebelji družini ni za nasemo obolelih čebel. Posebno pozornost moramo nasemi nameniti marca.

V laboratoriju iščemo spore z mikroskopskim pregledom vzorcev, na podlagi rezultata pa postavimo diagnozo. Pri občutnejše okuženih družinah pregledamo pred zdravljenjem tudi matice.

Ukrepi za preprečevnje bolezni:

- ureditev higienskega napajalnika,
- barvanje pročelij panjev z različnimi bar-

vami, da bi s tem čim bolj preprečili zaletavanje čebel,

- preprečevanje ropanja,
- redno obnavljanje in razkuževanje satja ter opreme; satje razkužujemo s hlapi 80-odstotne očetne kisline, v koncentraciji 2 ccm/liter prostornine. Med iztočimo iz satovja, nato pa vse žice premažemo z raztopljenim voskom, ker kislina razžira kovino. Satje lahko razkužujemo v praznem panju ali v lesenem zaboju, ki ga je mogoče tesno zapreti. Prostor, v katerem opravljamo razkuževanje, mora biti dobro zaprt teden dni, nato satje vzamemo ven in ga dobro prezračimo dokler ne izgubi vonja po očetni kislini,
- zazimimo čim mlajše čebele, to pa dosežemo s primerno tehnologijo krmljenja,
- prek zime čebel ne smemo po nepotrebnem vznemirjati,
- čebelnjaki, v katerih vzrejamo matice, morajo biti pod stalnim nadzorom,
- redni letni laboratorijski pregledi zimskih mrtvic pri prevoznih čebelarstvih in pri čebeljih družinah, namenjenih prodaji.

Družine, pri katerih je z laboratorijsko preiskavo potrjeno, da so okužene s sporama Noseme apis, moramo zgodaj spomladi pred prevozi na pašo zdraviti.

OPOZORILO

Zaradi povečane aktivnosti čebel med to zimo moramo marca paziti, da nam družine zaradi lakote ne bodo propadle.

Specialist za zdravstveno varstvo čebel

Suzana Skerbiš, dr. vet. med.

POROČILO KMETIJSKEGA INŠTITUTA O IZVAJANJU PROGRAMA STROKOVNIH DEL SELEKCIJE KRANJSKE ČEBELE V LETU 1997

dr. Janez Poklukar, Pavle Zdešar

Uvod

Leto 1997 za čebelarstvo v Sloveniji ni bilo uspešno. Analize virov medenja kažejo, da je bil povprečen pridelek na čebelji panj lani najmanjši v zadnjih petih

letih. Pomladanska pozeba je povečini preprečila medenje akacije, druge spomladanske paše pa tudi niso bile kaj prida. Le na redkokaterih krajih so se čebelje

družine razvile do rojilnega razpoloženja. Slabe pašne razmere sta ustavili kostanjeva in škržatova paša. Julija in avgusta se je stanje očitno precej izboljšalo, pozno poleti in jeseni je medila hoja.

Za vzrejevalce matic je bila sezona nadpovprečno uspešna. Večjih in dolgotrajnejših težav pri prodaji matic niso imeli. Leto 1997 si bomo zapomnili tudi po tem, da so številne čebelje družine propadle zaradi varoe, ki je postala odporna na zdravilna sredstva, izdelana na podlagi piretroidov.

Izvajanje strokovnih nalog v letu 1997

Sodelovanje z vzrejevalci matic

Leta 1997 smo postopek registracije za vzrejo matic vodili v 17 vzrejališčih matic, od tega je bil uspešen v 15 primerih. V enem vzrejališču je namreč sodelavec Veterinarske fakultete ugotovil navzočnost hude gnilobe čebelje zalege, en kandidat za vzrejo pa je na svojo željo odstopil od postopka registracije. Komisija za priznavanje plemenšč je v sestavi dr. Janez Poklukar (predsednik), dr. Aleš Gregorc, Janez Gregori, Matej Šumah (člani) obiskala vsa vzrejališča in plemenšča matic ter skupaj razdelila 26.100 kontrolnih nalepk.

V vzrejni sezoni 1997 smo v okviru rednega dela posredovali tudi nekaj naročil za prodajo matic v tujino. V vseh primerih smo skušali vzpostaviti neposreden stik vzrejevalcev matic s kupci. Pri navezovanju stikov je še vedno največja težava znanje tujih jezikov pri nekaterih vzrejevalcih, čeprav opažamo, da se razmere počasi izboljšujejo.

V programu dela za izvajanje strokovnih nalog v letu 1997 smo predvideli, da bomo v sodelovanju s Čebelarsko zvezo Slovenije uvedli medaljo "čebelar vzrejevalec leta". Izdelali smo predlog pravilnika, ki pa ga Čebelarska zveza za zdaj še ni sprejela, ker je treba spremeniti in prilagoditi tudi druge akte CZS. Zanimivo pa je, da sta se konec leta 1997 v Sloveniji pojavila kar dva predloga za zaščito blagovne znamke kranjskih matic, vzrejenih v Sloveniji - Medex International je v zdaj sicer ustavljenem postopku predlagal registracijo blagovne znamke Kranjska sivka, ČZS pa se intenzivno pripravlja na

uveljavitev svoje blagovne znamke za vzrejo matic. Prav bi bilo, če bi ob morebitnih skupnih interesih obeh strani poenotili prizadevanja za registracijo blagovne znamke.

Veterinarska fakulteta je v sezoni 1997 zgledno izvedla vse predpisane veterinarsko-sanitarne dejavnosti v vzrejališčih matic. V okviru izvajanja strokovne naloge smo sredstva v vrednosti 200.000 SIT namenili za vzdrževanje plemenilnih postaj v Kamniški Bistrici in na Zelenici.

Selekcija čebel v čebelarstvu Kmetijskega inštituta Slovenije

Čebelarsko sezono 1997 smo začeli s 75 čebeljimi družinami v štirih čebelnjakih Senično, Padarca, Brdo in Strmol. Slabe pašne razmere v minulem letu so vzrok za nezanesljive ocene plemenske vrednosti čebeljih družin. Med letom smo se usmerili predvsem v izločanje vseh neprimernih matic, ki so ostale od testiranja ekotipov kranjske čebele v prejšnjih letih. Na Švedsko smo poslali tri pošiljke čebeljega semena. Trote smo zbirali na stojšču Padarca.

V čebelnjaku Strmol so bile čebelje družine spomladi oslabiljene, tudi pozneje se niso najbolje razvijale. Odločili smo se, da bomo čebelnjak Strmol zaradi velike oddaljenosti od drugih čebelnjakov počasi izpraznili in družine preselili v čebelnjaka Brdo in Senično. Od julija naprej na Strmolu nismo imeli nobene čebelje družine več.

Na Brdu smo že drugo leto preizkušali čebelarjenje z zaklado v 16-satnih AŽ panjih. V čebelnjaku smo pridelali povprečno po 7 kg medu na panj. Rezultat testiranja glede na navadno dobre pridelke medu (gre za eno najboljših stojšč na Gorenjskem) ni dober. Povprečni pridelki na panj so se po začetku uporabe zaklad zelo zmanjšali, skoraj po pravilu so bili vedno bolj polni panji le na eni polovici čebelnjaka. Pred uporabo zaklade tega pojava nismo opazili. Izkazalo se je, da je zaklada bolj zasilna rešitev, ker je čebelja družina prisiljena vzdrževati nenaravno obliko panja. Zalega je zadaj v zakladi, tako da se mimogrede lahko zgodi, da matica zelo zmanjša zaleganje. Tega lahko še bolj omejimo, če v zaklado vstavimo eno ali več

satnic. Panjsko plodišče je blizu vhoda, tja pa čebele le izjemoma skladiščijo med. Zato se je v plodišču skoraj redno pojavljal le cvetni prah, vendar je bil za razliko od naravnega stanja čebeljega gnezda ločen od zalege. Poleg tega ni zanesljiva tudi velika matična rešetka, čeprav je pri nas kar učinkovito zadržala trote. Ti so množično umirali ob obupnih poskusih prehoda prek preozkih odprtih. Po začetku uporabe zaklad smo res zelo zmanjšali rojivost čebel, po dveh letih pa se to kaže v počasnem, a stalnem zmanjševanju števila AŽ panjev. Testiranje zaklade bomo nadaljevali prihodnje leto v upanju, da se bo njena uporaba bolje obnesla.

V Seničnem smo ves čas vzdrževali rezervne družine za osnovno vzrejo matic za potrebe svoje lastne selekcije. Poleg tega smo na stojišču začeli testirati štiri nizko-nakladne panje, ki jih k nam razširja g. Vehovec, pisec letošnjih mesečnih poročil.

Stojišče Padarca smo izbrali že leta 1996, dokončno pa smo ga oblikovali lani. Gre za gozdno jaso, na kateri so zelo ugodne mikroklimatske razmere za medenje in za dober razvoj čebeljih družin. Na stojišču nam je uspelo za več kot tretjino povečati število nakladnih panjev. Panje smo redno tehtali za potrebe dela pri odbiri čebel. Uspešno smo uporabili

metodo priprave dvomatičnih družin in brez rojenja znatno povečali število naseljenih panjev. Do sredine julija je bilo medenje zelo slabo, iztočili smo do 7 kg medu na panj. Zanimivo je, da se je ob minimalnem dokrmeljevanju s sladkorjem od začetka avgusta naprej teža panjev povprečno povečala za več kot 20 kg, to pa kaže na dobro jesensko gozdno medenje.

Progeno testiranje matic

Progeno testiranje matic postaja vse bolj pomembna naloga Republiške službe za selekcijo čebel. Lani smo brez težav zbrali in poslali na progno testiranje k slovenskim čebelarjem 1072 matic. Matice smo dodali v 78 čebelnjakov. Novost akcije je v tem, da smo povsod zahtevali tudi podatek o izvorni čebelji družini. Na ta način bo mogoče v izračun plemenskih vrednosti matic vključiti nove metode ocenjevanja. Jeseni smo zbrali podatke za matice, vzrejene poleti 1996, skupaj za 671 matic. Iz zbranih podatkov smo izračunali potrebne genetske parametre in ocenili ekonomske vrednosti posameznih lastnosti.

V izračunanem selekcijskem indeksu zaradi majhnega vpliva izvora čebelje družine nismo mogli upoštevati ocene vedenja čebel, zato smo se odločili, da z

Tabela: Naslovi registriranih vzrejališč in plemenišč matic s poglavitnimi podatki, pomembnimi za vzrejo matic v letu 1997

IME	PRIIMEK	NASLOV	POŠTA	ŠTEVILO NALEPK	ODDANIH
Dejan	Bezjak	Vrtnarska 7	2270 Ormož	1000	
Alojz	Bukovšek	Golo Brdo 19	1215 Medvode	2000	
Marko	Debevec	Čuža 3	1360 Vrhnika	1200	
Ivan	Dremelj	Dragovšek 13	1275 Šmartno pri Litiji	4000	
Janez	Dremelj	Dragovšek 13	1275 Šmartno pri Litiji	1000	
Miha	Goltnik	Gaberke 112	3325 Šoštanj	300	
Darko	Grm	Hude Ravne 1	1273 Dole pri Litiji	2000	
Ciril	Jalen	Rodine 18	4274 Žirovnica	200	
Florijan	Koželj	Šolska 5	1240 Kamnik	500	
Marjan	Krepek	Dvorjane 42	2241 Sp. Duplek	200	
Janez	Kropivšek	Jeronim 32	3305 Vransko	500	
Janko	Pislak	Apače 303	2325 Kidričevo	10000	
Julij	Pokorni	Gačnik 3	2211 Pesnica	500	
Franc	Sitar	Košice 10	1240 Kamnik	200	
Ladislav	Vozelj	Dragovšek 18	1275 Šmartno pri Litiji	2500	
			SKUPAJ	26100	

metodo najmanjših mejnih vrednosti izločimo vse agresivne čebelje družine že ob začetku odbire, še pred računanjem vrednosti samega selekcijskega indesa. Izračunali smo naslednji selekcijski indeks:

selekcijski indeks = (letna proizvodnja medu - LSMEAN ocena (mesto testiranja)*leto) * 0,1908 + (ocena rojilnega nagona - LSMEAN ocena (mesto testiranja)*leto) * 1,4526

Vsaka indeksna točka vsebuje vrednost 0,828 kg medu in 0,099 točke ocene rojilnega nagona.

Premiranje matic

Za progeni test matic v tem letu smo premirali nakup 1081 matic po 1100 SIT. Vzrejevalci matic so poleg tega uveljavili tudi premijo za matice v prodaji. Prejeli so 6322 premij po 450 SIT.

Opazovanje čebelje paše in pašni kataster

Opazovalno napovedovalna služba medenja je vso sezono skrbno spremljala vse kazalce medenja in avgusta ji je uspelo večino čebelarjev pravočasno obvestiti, da se pojavlja medenje hoje. Hoja je medila pozno v jesen, kar daje upanje na boljše letine.

V opazovalno-napovedovalni službi medenja smo lani delali in med seboj sodelovali: redno zaposleni opazovalec in napovedovalec čebeljih paš;

46 honorarnih opazovalcev na terenu je zbiral podatke na 54 opazovalnih točkah (7 opazovalcev ni spremljalo in pošiljalo podatkov, zato jim tudi ni bil izplačan honorar);

tajništvo ČZS je vso pašno sezono vsako jutro sprejemalo in zapisovalo telefonske klice opazovalcev; služba je vse leto sodelovala s KIS, z BF-oddalom za biologijo, Veterinarsko svetovalno službo, odgovornimi v čebelarskih društvih in regijskih povezavah ter predvsem z upravljalci pasišč na najpomembnejših območjih, predvsem tam, kjer smo napovedali ali pričakovali medenje.

Januarja in februarja smo izdelali načrt dela za novo sezono in se dogovorili za sodelovanje s preostalimi čebelarskimi

službami. Opazovalec je iz zdravstvenih razlogov zmanjšal število predavanj na 16. Udeleževalo se jih je od 40 do 165 čebelarjev, odvisno od velikosti društva, vsebine predavanja in vremenskih razmer. Teme predavanj so bile razvoj panja na Slovenskem, tehnologija čebelarjenja v raztegljivih velikoprostorninskih listovnih panjih, posebnosti posameznih čebeljih paš, prevozi na pašo, čebelarstvo kot dopolnilna dejavnost na kmetiji, kako pridelati več čebeljih pridelkov. Opazovalec je predaval po društvih in pripravil pisne prispevke. Predaval je tudi na državnem posvetovanju čebelarjev v Celju. Zadnje dni meseca februarja smo začeli ogledovati gozdove.

Ves mesec marec smo pregledovali sestoje iglavcev. Za lažji pregled in spremljanje razvoja proizvajalcev mane smo nabrali vzorce in jih toplotno silili v rastlinjaku na KIS. Prva serija se je zaradi izjemne vročine v rastlinjaku izjalovila. Druga serija je dala spodbudne rezultate. Dobro se je obneslo tudi siljenje v toplejši kleti. V marcu smo pod pokroviteljstvom MKGP pripravljali nov pravilnik o izrabi čebeljih paš. Štiri dni smo sodelovali na pogajanjih o sporazumu z državami članicami CEFTE na Madžarskem.

Naslednji mesec smo okrepili vzorčenje v gozdovih, saj smo želeli zbrati vse potrebne podatke za natančne napovedi medenja. Vremenske razmere za naše delo so bile tokrat zelo slabe. Zato smo bili prisiljeni okrniti naš prvotni načrt. Huda pozeba v dneh od 15. do 18. aprila je čebelarstvu povzročila veliko škodo. V Novi Gorici je bilo npr. 8 stopinj pod ničlo. Takoj smo objavili, da je pozeba uničila pašo na akaciji, obeh vrstah lipe in smrekovo pašo v nižje ležečih sestojih. Pozneje se je izkazalo, da je bila naša prva ocena nepopolna, saj je pozeba uničila še veliko več rastlin. Prizadeti niso bili le sestoji smreke na več kot 900 metrih nadmorske višine in jelke na več kot 750 metrih nadmorske višine ter lipovca na Kočevskem. Šele pozneje smo lahko ugotovili srečno okoliščino, da pozeba ni huje prizadela razvoja osebkov medečega škržata. Najbolj so bila poškodovana že prej od žleda prizadeta drevesa javorjev na Notranjskem in ožgana smreka na Gorenjskem. Posledice bodo

vidne še prihodnjo sezono. Naše ugotovitve smo primerno posredovali čebelarji javnosti in jim odsvetovali pripravo in prevoz čebel na akacijevo pašo. Začeli smo opozarjati, naj razvoj svojih čebel prilagodijo in stopnjujejo predvsem za izrabo paše na kostanju, saj ta, razen na Gorenjskem, povečini ni bil prizadet.

Čebelje družine so se maja povsod ugodno razvijale, vendar so bile možnosti za donose medu zelo slabe, saj smo pri vsakem novičnem obhodu opažali vse večjo škodo. Akacija je na obalnem območju začela cveteti 8. maja, v Novi Gorici pa 12. maja. Cvetov je bilo malo; v Prekmurju je akacija le ozelenela, nekaj cvetja je bilo le na Goričkem. Pripravo čebel in prevoz na glavno smrekovo pašo smo proti koncu meseca odsvetovali in začeli objavljati naš načrt izrabe čebelje paše v izjemno slabih pašnih razmerah. Opozorili smo, da bo medenje smreke dalo največ 10 kg medu na panj in da se bo med v satju kmalu strjeval, zato naj bi čebelarji pohiteli s točenjem (navzočnost *Cinaropsis pruinosa* Htg.). Ves mesec smo raziskovali smrekove in jelkine sestoje in se veliko naučili, saj so bile razmere nenavadne. Na nekaj območjih so bile posledice zmrzali dobro opazne celo na nadmorskih višinah posameznih rastišč. Presenetil pa nas je lokalno zelo ugoden razvoj ušic na javorju in hrastu v okolici Mokronoga. V dnevnikih smo objavili obširnejši članek z zelo slabimi obeti za čebelarsko sezono.

Naša junijska napoved za smrekovo pašo je bila povsem točna, le črne ušice je bilo še manj, kot smo napovedali. Donos je omogočila le sivo rjava lisasta ušica. Upravičeno je bilo upati le na cvetlično pašo, vendar vreme ni dovoljevalo donosov. Izjema so bili kraji Panonskega obrobja, kjer so iztočili po 10 kg cvetličnega medu. Za pašo na smreki je bila napoved enaka kot maja. Ves mesec smo preiskovali rastišča jelke in spremljali razvoj medečega škržata. Sredi meseca je bilo jasno, da bo jelka medila le više od 700 m nadmorske višine, razmere pa so bile še posebej dobre v Trnovskem gozdu in na Javornikih. Na srečo se je začel zelo ugodno razvijati medeči škržat.

Presenečeni smo bili zaradi razmnožitve malega kaparja na jelki na območju Ratitovca in Jelovice. Na Krimu, Po-

horju in Jelovici se je na jelki množično razvila brstna uš. Zaradi velike gmote mrzlih zračnih tokov nismo svetovali izrabe paše, ki jo povzroča brstna uš na jelki. Na Krimu in Pohorju smo imeli prav zato na posebnem stojišču nameščene čebele, vendar tehničar kljub najboljšim obetom ni pokazala ničesar. Že 20. junija nam je uspelo sestaviti napoved medenja jelke za vso Slovenijo in del Gorskega Kotarja in brez dvoma je to velik uspeh. Čebelarje smo usmerili najprej na kostanjeve paše, nato na jelove paše v Trnovskem gozdu in na vrhu Javornikov. Povsod više kot 700 m. Ob napovedi medenja smo objavljali zelo natančen seznam lokacij in celo posameznih krajevnih leg in sestojev, v katerih naj bi najugodnejše medilo. Prav tako smo navedli tudi vse terene, na katerih gotovo ne bo medilo. Takšno napovedovanje zahteva izjemno veliko vztrajnega in natančnega dela, poleg tega pa tudi točne vremenske podatke in še nekaj sreče. Tako smo v izjemno slabi letini obvarovali čebelarje pred napačnimi prevozi in s tem pripomogli k večji pridelavi. Ta obvestila so čebelarji sprejeli z velikim odobravanjem.

Kostanj je julija dobro medil, vendar so nalivi in dva vdora hladnega zraka preprečili najboljšo medeno bera. Samo na Dolenjskem in v okolici Brežic so dobili polno točenje kostanjevca. Drugod je bila kostanjeva bera srednje dobra. Za kostanjevo pašo na Gorenjskem smo pravočasno večkrat objavili, da bo bera zelo slaba, ker so bila drevesa prizadeta, cvetni nastavki pa redki in slabši. Na Pohorju smo preveč obetavno napovedali kostanjevo pašo, saj je bilo medenje le zmerno dobro. Paša na jelki v Trnovskem gozdu in na vrhu Javornikov je bila julija samo od 8 do 12 kg na panj. Obet je bil velik, vendar so bile više od 800 m cel mesec temperature zelo nizke, precej pa je bilo tudi padavin. Vreme je bilo v višinah prehladno, zato ni bilo možnosti, da bi čebele nabirale mano. Mediti je začelo na območju od 1150 do 900 metrov nadmorske višine. Razvoj medečega škržata smo natančno spremljali vse od prvih začetkov kolonij do konca paše. Posebej smo znova določili meje pašne gradacije škržatov in do kod se je živalica že naselila. Presenetila nas je precej obilna mana na lipah v celotnem gozdnatem delu

Prekmurja in Slovenskih goric. Medenje lipovca na Kočevskem in Ribniškem je bilo v okviru napovedi, nad pričakovanji pa je lipovec medil v dolini Krke.

Šele prve dni avgusta se je ogrelo in jelka je začela dobro mediti že 5. dan v mesecu, nato pa je vreme ustavilo pašo. Čez nekaj dni je spet obilno zamedilo. Takoj smo opozorili prevažalce, naj umaknejo čebele iz Trnovskega gozda, saj so se možnosti za medenje poslabšale. Usmerili smo jih na pasišče vrh Javornikov. Ves avgust smo opozarjali na izvrstno medenje jelke. Šele ko je bil donos več dni od 2 do 3 kg na panj, so se najodločnejši odločili za prevoz. Številni niso upoštevali našega nasveta in opozorila, da bodo donosi samo na več kot 650 metrov nadmorske višine, ker je bila mana nižje kljub obilnemu izločanju neprimerna za bero. Zato so morali čebele prepeljati še enkrat. Čebelarji so imeli avgusta že zelo šibke čebelje družine, zato jih mnogi niso upali prepeljati na hojevo pašo in še na predlagano nadmorsko višino. Vse, tudi opazovalno službo, je presenetilo prenehanje medenja oz. slabi donosi sredi avgusta na paši, ki jo povzroča medeči škržat. Prevažalce smo takoj preusmerili na Javornike, Mašun, Krim, Veliko goro, v Kočevski rog, na Stojno, Goteniško goro itd. Jelka je zares izdatno medila in opazovalna služba je delovala brezhibno. Ob naši pomoči so pridelali polna medišča hojevca.

Spet pa se je pokazal največji problem našega čebelarstva. Pozno poleti čebelarji namreč niso imeli dovolj živalnih družin za izrabo težke manine paše na jelki in paše medečega škržata. Za izrabo teh paš je zdajšnji običajni način čebelarjenja neprimeren. Stotine ton najbolj žlahtnega pridelka je šlo v nič. Avgusta je bila letos dokaj dobra spodbujevalna paša na zlati rozgi in nedotiki. Zelo dobra spodbujevalna bera in celo dopolnilna paša v hojevih sestojih je bila tudi na gozdni rumeni koprivi - rumenem gozdnem žajblju. V preobilju dela nismo mogli ugotoviti, zakaj čebele od sredine avgusta naprej niso več prinašale dovolj škržatove mane, čeprav je bilo izločkov še zelo veliko.

Jelka je v skladu s našimi napovedmi medila še ves september in še pozno oktobra. Prvih trinajst dni septembra je bilo vreme naravnost idealno in donosi so bili

več kot dva kilograma na dan. V drugi polovici meseca nekajkrat tudi še po kilogram na dan. Čebelarje smo stalno obveščali o pravih tehnoloških posegih za preprečevanje blokade plodišč, pravilni oskrbi za zimo ob morebitnem poznem medenju jelke ter preprečevanju nose-mavosti in zatiranju varoze.

Oktobra smo opravili temeljit ogled vseh hojevih sestojev. Opazovali smo ne- navadno pozen ter časovno in številčno neenakomeren pojav krilatih samčkov zelene hojeve ušice. Hkrati smo popisali vsa izločanja v sestojih, in kot že septembra, tudi pomikanja medenja in izločanja z višjih na nižje ležeče terene. Urejati smo začeli dokumentacijo in se pripravljati na posodobitev opazovalno-napovedovalne službe. Ob ogledu terenov smo spoznali, kolikšno škodo povzroča huda napadenost čebel z varozo. Kritično je bilo še posebej v Prekmurju, toplejšem delu Štajerske, okoli Grosupljega, Iga, Borovnice, Tolmina itd. O nevarnosti in obveznem zimskem zatiranju smo takoj obvestili čebelarsko javnost, vodstvo ČZS in ustrezno komisijo, veterinarsko svetovalno službo in še posebej predsed-nike društev, na območjih katerih je bila ogroženost največja.

Konec sezone smo se udeležili strokovnega dela pogajanj s CEFTO na Poljskem. Dobro smo se seznanili s čebelarjenjem v tej državi in njihovimi težavami ob prehodu čebelarstva v tržno kmetijstvo in gospodarstvo. Predstavniki tamkajšnjih čebelarjev so se zanimali za matice iz naših plemenšč in še posebej za možnosti dobave paketnih čebel v zadnjih dneh aprila. Ogledali smo si dobršen del pašnih možnosti v Poljski in Slovaški.

Naročili smo in že dobili komplet elektronskih tehnic za posodobitev službe. Izdelali smo 10 železnih podstavkov za postaje sredi gozdov. Skupaj s terenskimi opazovalci smo postaje pripravili in premestili za novo sezono, nekaj pozornosti pa smo namenili tudi vzdrževanju in obnavljanju opreme.

Konec leta smo na KIS preizkusili novo opremo za avtomatsko zbiranje podatkov, pripravili smo tehnične možnosti in začeli zbirati potrebna dovoljenja za radijski prenos podatkov. Uredili smo arhiv službe in analizirali podatke o letini 1997.

Sodelovanje pri pripravi novih zakon-skih predpisov

Vse leto smo aktivno sodelovali pri delu komisije za pripravo predloga pravilnika o medu. Komisiji smo omogočili vse potrebne tajniške storitve ter ji zagotovili potreben prostor in opremo. Predlog pravilnika smo vladnim službam oddali že oktobra. V prvi polovici leta smo usklajevali priprave za izdelavo novega pravilnika o izrab čebelje paše. Pravilnik še ni dokončno izdelan. Sodelovali smo tudi pri pripravi izvedbe predloga blagovne zaščitne znamke za domači med in blagovne zaščitne znamke za kranjsko čebelo, vzrejeno v Sloveniji.

Sproti smo spremljali zakonske rešitve na področju čebelarstva v sosednjih državah. Še posebej skrbno smo spremljali dogodke v Evropski uniji. Konec leta je namreč petnajsterica objavila smernico št. 1221/97, ki jasno določa pomen in vlogo čebelarstva kot sestavnega dela kmetijstva ter državam članicam jasno naroča, da izdelajo strategijo razvoja čebelarstva. Čebelarsko javnost smo na to smernico opozorili v posebnem prispevku v januarški številki Slovenskega čebelarja.

Za potrebe blagovne zaščitne znamke smo analizirali 48 vzorcev medu. Med obiskom na Češkem smo za potrebe terenskega preverjanja elektrolitske prevodnosti medu kupili konduktometer s pripadajočo opremo za pripravo vzorcev.

Raziskovalno delo in mednarodni stiki

Nadaljevali smo raziskovalni projekt Kakovost slovenskih medov. Izvajati smo začeli tudi projekt Načini ohranitve genetske raznolikosti kranjske čebele v Sloveniji. Vloga na razpis CRP Zemlja Razvojne možnosti slovenskega čebelarstva ob vključevanju Slovenije v EU po neuradnih informacijah ni bila sprejeta. Sodelovali smo na kongresu Apimondije v Antwerpnu v Belgiji. Čebelarska zveza Slovenije je na kongresu uspešno kandidirala za organizacijo kongresa Apimondije leta 2003 v Ljubljani.

Oktobra je naš sodelavec skupaj s sodelavcem z Veterinarske fakultete in sodelavcem z Veterinarskega zavoda Slovenije obiskal inštitut za čebelarstvo v Dolu pri Pragi na Češkem. Kupili smo ap-

likator za doziranje zdravil v čebelji panj. Mitja Zupančič je pod mentorstvom dr. Janeza Poklukarja maja 1997 na Biotehniški fakulteti, oddelku za zootehniko, v Ljubljani uspešno zagovarjal diplomsko delo "Klimatski vplivi na medenje v slovenskih gozdovih od leta 1952 do 1995".

Svetovalno-pospeševalna dela

Za objavo smo pomagali pripraviti obsežno monografijo Od čebele do medu. Izdajatelju knjige, založbi Kmečki glas, smo izdatno pomagali s pisanjem prispevkov in s strokovno recenzijo celotnega besedila. Med sezono smo redno spremljali tehnološke rešitve čebelarjenja. Med drugim smo uvedli nizkonakladne panje v slovenska čebelarstva. Aktivno smo sodelovali z objavo strokovnih prispevkov v reviji Slovenski čebelar in pomagali pri rednem delu Slovenskega akademškega čebelarskega društva. Na posvetu v Celju smo pripravili okroglo mizo z naslovom "Vzreja matic v Sloveniji".

Med poletnim kmetijskim sejmom v Gornji Radgoni smo organizirali posvet z naslovom Kakovost medu v Sloveniji. Na jesenskem prvem mednarodnem sejmu sadjarstva in trsnicarstva smo sodelovali v programskem svetu sejma in pripravili zelo odmevno čebelarsko razstavo. Sprejeli smo več skupin čebelarjev iz tujine. Ugotavljamo, da je slovensko čebelarstvo zelo zanimivo za uveljavljanje čebelarskega turizma. Vse bolj pogrešamo specializirano agencijo, ki bi profesionalno vodila takšna prizadevanja.

Sklepna beseda

Pri izvajanju selekcijskega dela je vse bolj v ospredju vprašanje rejske organiziranosti čebelarjev. Del potrebnih rejskih aktivnosti izvajamo neposredno s približno 300 čebelarji in vzrejevalci matic, del pa v sodelovanju s Čebelarsko zvezo Slovenije. Čas bo pokazal, ali bi veljalo razmišljati o oblikovanju rejske zveze za kranjsko čebelo. Na območju pašnega katastra smo pred novo veliko posodobitvijo službe. Cilj posodobitve je avtomatsko zbiranje podatkov o teži kontrolnih tehnic, njihov radijski prenos in takojšnja obdelava ter posredovanje podatkov o medenju še isti večer preko avtomatskega odzivnika, teleteksta, in tudi interneta. S skupnimi prizadevanji lahko ta cilj dosežemo v dveh letih.

Bolezni čebel

TAU-FLUVALINAT PROTI VARROI JACOBSONI: ŠTUDIJA O TVEGANJIH POJAVA ODPORNOSTI

Denis Bassand

Iz nemščine prevedel in priredil prof. dr. Jurij SENEČNIK

V svetovnem merilu brez dvoma najbolj ogroža čebelarstvo *Varroa jacobsoni*. Zaradi hitrega razširjanja tega zajedavca so raziskovalci aktivno preizkušali vse možnosti zatiranja. Tem prizadevanjem se je kmalu pridružila tudi kemična industrija in se trudila razviti nove snovi, ki bi učinkovale na varro. Ena izmed njih je tudi apistan. Takoj po njegovi uvedbi v več kot 40 državah sveta so dokazali njegove izjemne lastnosti. Apistan je prožen trak iz plastike, prepojen s tau-fluvalinatom. Ta piretroid neverjetno učinkovito deluje na pršice varoe, za čebele pa je povsem neškodljiv.

Med panjskimi sati šest do osem tednov obešeni trakovi počasi in enakomerno oddajajo učinkovino. Varoine pršice poginejo, brž ko prilezejo s čebelami vred iz celic, in na ta način se čebelja družina znebi zajedavcev. Če apistan uporabljamo po navodilih proizvajalca, to sredstvo v medu ne pušča nobenih dokazljivih ostankov. To so z analizami dokazali v različnih državah sveta.

Vzporedno s tem načinom uporabe, ki so ga pristojne oblasti dovolile v številnih državah, se je že nekaj časa razvijala še druga, nedovoljena praksa oziroma postopek, po katerem varro zatiramo s proizvodoma, ki vsebujeta tau-fluvalinat, tj. s klartanom in mavrikom koncerna Sandoz. Ta dva pripravka sta namenjena izključno varstvu rastlin. Oba vsebujeta poleg aktivne snovi tau-fluvalinat še primerno topilo in emulgatorje. Te snovi pa omogočajo raztapljanje in razredčevanje z vodo ter razprševanje na kmetijskih površinah.

Če klartan ali mavrik v kakršni koli obliki prideta v čebelji panj, lahko njune emulzije difundirajo v med in tam ostanejo v večjih količinah. Pri takšni nekontrolirani in nedovoljeni uporabi tau-fluvalinata pa lahko nastane še druga težava, ki ni nič manj resna kot ostanki v medu.

V resnici obstaja bojazen, da bi neprimerni in nepremišljeni postopki zelo hitro povzročili predčasno rezistenco, tj.

odpornost varoe proti tau-fluvalinatu. Ne samo, da bi ta akaricid svojo učinkovitost zgubil, ampak bi zaradi navzkrižne rezistence postale neučinkovite tudi druge akaricidne snovi.

Zdaj je odpornost varoe proti tau-fluvalinatu ugotovljena le na nekaterih območjih. Po drugi strani je na primer dobro znano, da nekateri pajkovci (t.i. tetranihidae), ki so v tesnem sorodstvu z varro, zelo hitro postanejo odporni proti kemičnim akaricidom. Na podlagi tega sorodstva je zelo verjetno, da bo vedenje varoe enako, kot je vedenje tetranihidov. Zato je zelo pomembno, da si vnovič obnovimo temeljno znanje o pojavljanju rezistence pri členonožcih. Na podlagi tega vedenja naj bi ravnali tako, da bi preprečili nastajanje in razširjanje odpornosti pri varoi ali jo vsaj kolikor mogoče zadržali.

Definicija rezistence

Rezistenca je sposobnost neke različice pršic ali insektov, da tolerirajo (brez škode) toksične doze, ki bi bile za večino individuumov v neki normalni populaciji iste vrste toksične. Rezistenca je pogost pojav ne le pri pršicah in žuželkah, ampak tudi pri nematodih, bakterijah, glivicah, plevelih in celo pri glodalcih.

Ta pojav pravzaprav ni nič novega, saj so ga v Kaliforniji opazili že leta 1914. Tega leta je ščitna uš San-Jose postala odporna proti žvepleno-apneni brozgi, ki so jo uporabljali za zaščito sadnega drevja. Od tedaj se je ta pojav zelo razširil. Leta 1988 so obstajale že 504 vrste rezistenčnih členonožcev, med njimi pa je bilo 14 odstotkov različnih pršic.

Rezistenca je znamenje oziroma lastnost, ki se od individua, ki jo poseduje, prenaša na potomstvo. Ne gre torej za prilagoditev na toksično snov, saj ta lastnost temelji na navzočnosti dednega dejavnika, tj. gena v dedni zasnovi nekega osebk.

Če z dovolj visoko dozo nekega insekticida ali akaricida delujemo na neko popu-

lacijo artropodov (tj. členonožcev), v kateri je določen delež rezistenčnih osebkov, bodo od njih preživel in se razmnoževali le tisti, ki imajo rezistenčne gene, torej tisti, ki so imuni na uporabljeni toksično snov.

Z genetsko analizo je bilo mogoče razlikovati naslednje vrste rezistence:

1. **Poligena rezistenca** je tista rezistenca, pri kateri več (med seboj) neodvisnih genov prenaša odpornost proti istemu insekticidu, v nasprotju z monogeno rezistenco, pri kateri učinkuje en sam gen.

2. **Križna rezistenca** se pojavlja, če posamezen gen, ki je odgovoren za določeno rezistenco, povzroča tudi rezistenco proti drugim snovem.

3. **Multipla, tj. večkratna rezistenca** se pojavi tedaj, kadar odpornost proti več insekticidom temelji na več različnih genih, pri tem pa vsak posamezen gen povzroča odpornost proti neki določeni vrsti snovi.

Mehanizmi rezistence

Uniče(va)nje členonožcev z nekim akaricidom ali insekticidom lahko razdelimo v tri poglavitne faze: 1. **faza absorpcije in penetracije** po navadni poti (uživanje, kontakt, inhalacija). 2. **faza razgradnje**, pri kateri določeni encimi iz organizma razgradijo toksično snov v neškodljiv produkt, ki se potem izloči. 3. **faza lastne (tj. prave) zastrupitve**, pri kateri se insekticid veže na neko občutljivo mesto v organizmu, ga blokira in s tem povzroči smrt členonožca.

Spremembe seveda lahko nastanejo v kateri koli od teh treh faz, zaradi česar se lahko spreminja tudi občutljivost členonožcev. Stopnjo rezistence lahko izračunamo iz posameznih sprememb, pa tudi iz kopičenja več modificiranih mehanizmov. Kot posledico različnih zastrupljevalnih faz razlikujemo naslednje rezistenčne mehanizme:

1. Penetracijo akaricida ali insekticida lahko ovira sprememba integumenta, tj. prekrivalne ploskve oz. vrhnje plasti individua. Ta lahko sčasoma postane manj prepustna. To vrsto rezistence opažamo pri nekaterih pršicah, na primer pri *Panonychus citri*, ter pri žuželkah, na primer pri hišni muhi. Ta modifikacija seveda ni posebej pomembna, vendar v povezavi z drugimi mehanizmi lahko povzroči večjo odpornost.

2. Veliko pogostejše se insekticid zaradi določenih aktivnejših ali bolj koncentriranih encimov pospešeno razgrajuje in pospešeno izloča. Ta oblika presnovne rezistence je dokazana pri številnih vrstah pršic

in žuželk in vključuje snovi, ki so kemijsko zelo različne, na primer estre fosforne kisline, karbomate, piretroide itd. Pri razgradnjah pa povečini sodelujejo naslednje tri vrste encimatskih sistemov: hidrolaze, monooksigenaze in glutatjontransferaze.

3. Pri nekaterih pršicah in tudi pri nekaterih žuželkah se spremeni mesto učinkovanja, to pa povzroča znižanje občutljivosti. Ti mehanizmi lahko delujejo na presnovo estrov fosforne kisline, karbomatom in piretroidov.

4. Spremembe v vedenju nekega členonožca lahko tudi zmanjšajo možni kontakt z letalno dozo strupa. Ta pojav pri pršicah ni opisan, opazovali pa so ga pri nekaterih vrstah žuželk med protimalarijskimi akcijami v Latinski Ameriki.

Ker se število rezistentnih artropodov nenehno povečuje in se problem kar naprej zaostruje, je nujno vedeti, kako rezistenca nastane, kako se razširja in kateri dejavniki jo pospešujejo. Dodatno se je seveda treba naučiti pravilno uporabljati učinkovine, saj bomo le na ta način zmanjšali pojav in širjenje rezistence pri varo ter se temu kolikor mogoče izognili.

Dejavniki, ki pri žuželkah in pršicah vplivajo na pojavljanje rezistence

Georgiou razlikuje tri vrste dejavnikov, ki vplivajo na pojav rezistence: genetske, biološke in tiste, ki nastanejo zaradi okoliščin uporabe.

Genetski in biološki dejavniki so lastnosti, ki so posameznim vrstam prirojene, zato jih ne moremo kontrolirati. Kljub temu pa jih moramo poznati, saj le tako lahko presodimo, kolikšno je pri neki uporabljeni snovi tveganje rezistence. Dejavniki, odvisni od okoliščin uporabe, pa so rezultat človekove dejavnosti in jih zato lahko bolj ali manj spreminjamo.

Ti različni dejavniki so bili predmet številnih laboratorijskih in terenskih raziskav. Njihov pomen je zdaj raziskan in o tem poročajo številne objave.

Po Georgiou je zato treba upoštevati predvsem naslednje dejavnike:

1. Dva biološka dejavnika: število generacij na leto in gibljivost populacije.

2. Dva genetska dejavnika: pogostnost rezistenčnega alela in dominantna stopnja alela.

3. Dva dejavnika, povezana z uporabo: doza insekticida in persistenca, tj. trajna navzočnost ostankov oz. reziduov.

Število generacij na leto

Tveganje pojava rezistence je tem večje,

kolikor večje je število generacij na leto. To tveganje pa se seveda še povečuje, če je vsaka generacija namesto enemu samemu zdravljenju izpostavljena večkratnemu posegu. Kot kažejo izkušnje, zadostuje že 10-15 zaporedno zdravljenih generacij, da se razvije populacija, pri kateri bo postopek zdravljenja neučinkovit. Pri varoi, ki ima (v določenih okoliščinah) več kot 12 generacij na leto, je tveganje za pojav rezistence brez dvoma zelo veliko.

Giblјivost populacije

Pri nastajanju morebitne rezistence je zelo pomemben dejavnik giblјivost neke populacije. Dotok nerezistenčnih individuov zmanjšuje število rezistenčnih genov med tistimi osebkami, ki so preživeli zdravljenje. Če populacijska gostota ni zelo visoka in če je selekcijski pritisk majhen, zadostuje že zmeren dotok občutljivih individuov, da se rezistenca občutno zniža.

Izjemno giblјivost varoe ilustrira velikanška hitrost njenega razširjanja po vsem svetu. Ta posebna lastnost pa ugodno prispeva k preprečevanju zgodnjega pojavljanja rezistence na tau-fluvalinat.

Dominanca rezistenčnega gena in doza insekticida

Rezistenčne populacije se razvijajo hitreje, če je rezistenčen gen dominanten, in počasneje, če je recisiven. Izražanje dominantnosti je odvisno od uporabljene doze. Če pri neki populaciji, v kateri so rezistenčni in občutljivi homozigotni individui pomešani s heterozigotnimi, uporabljamo nizko dozo, potem heterozigotni individui preživijo skupaj z rezistentnimi homozigotnimi individui. V teh okoliščinah so rezistentni aleli funkcionalno dominantni in rezistenca se bo razvijala razmeroma hitro. Nasprotno pa pri uporabi visoke doze heterozigotni individui poginejo. V tem primeru so rezistenčni aleli funkcionalno recisivni in rezistenca se bo razvijala razmeroma počasi.

Pri fitofagnih pršicah so rezistenčni geni pogosto dominantni, zato lahko domnevamo, da se to dogaja tudi pri varoi. V takih okoliščinah je najboljšo jamstvo proti zgodnji rezistenci uporaba zelo visoke doze tau-fluvalinata, na primer iz apistana.

Trajna navzočnost (persistenca) reziduvov

Ker se insekticidi po uporabi razgradijo, postane med zdravljenjem funkcionalno recisivna rezistenca funkcionalno dominantna, če se količina ostankov toliko

zniža, da za heterozigotne individue ni več toksična. Obdobje, v katerem je rezistenca funkcionalno dominantna, je toliko daljše, kolikor bolj persistenten (tj. dalj časa navzoč) je produkt. Zato se rezistenca povečuje tem hitreje, čim bolj je oz. bo produkt persistenten.

Zato je najboljša varstvo proti zgodnjemu pojavljanju rezistence uporaba sredstev s kratko persistenco v panjih. Ta cilj najbolj dosežemo z apistanom, ker trakovi v panju ne smejo biti dlje kot šest do osem tednov. Med tem kratkotrajnim učinkovanjem visoka doza tau-fluvalinata ohranja pogoje za funkcionalno recisivno rezistenca. Ker zdravljenje oziroma učinkovanje preneha, ko trakove odstranimo iz panja, se selekcijski pritisk na maloštevilne preživle v naslednjih generacijah tako rekoč zniža na nič.

Tako je zdaj jasno, da je nedovoljena in nekontrolirana uporaba tau-fluvalinata nevarna praksa, ki bi se ji bilo bolje izogniti. **Uporaba doz, ki so zaradi varčnosti prenizke** (koliko tega je bilo pri naših domačih pripravkih iz klartana in mavrika - op. prev.) in njihova dolgotrajna uporaba, včasih trajajoča celo več sezon, zelo pospešuje hitro in neustavljivo nastajanje odpornosti. Nasprotno temu pa uporaba visokih doz sredstev, namenjenih za varstvo rastlin, povzroča, da se v medu pojavijo tolikšne količine ostankov, da ni uporaben za človeško prehrano.

Strategije za zmanjševanje rezistence

Po seznanitvi z vsemi dejavniki strategije pri preprečevanju oziroma upočasnjevanju nastajanja rezistence na tau-fluvalinat, si oglejmo še pglavljna izhodišča. To so: **omejitev, nasičenje in večkratni napad.**

1. **Princip omejitve.** Vse od začetka mora biti selekcijski pritisk čim manjši, čim manjše mora biti tudi število posegov, trajajo pa naj čim krajši čas. Za apistan velja, naj bodo trakovi v panjih le šest do osem tednov. Učinkovali bodo največ na dve generaciji varoe od približno dvanajstih na leto.

Princip zasiče(va)nja

Varoa mora biti izpostavljena zelo visoki dozi tau-fluvalinata, saj bo rezistenca le tako ostala funkcionalno recisivna in se zato razvijala počasneje. To je tudi vzrok, zakaj naj bi apistanske trakove uporabili samo enkrat (nekateri avstrijski avtorji poročajo tudi o večkratni uporabi - op. prev.). Cilj tega osnovnega ukrepa je

preprečiti nastanek in razvoj funkcionalno dominantne rezistence, ki bi nastala ob učinkovanju manjših količin tau-fluvalinata iz že rabljenih trakov.

Princip večstranskega napada

Glede na zmanjšanje selekcijskega pritiska na varoo priporočajo, naj bi namesto apistana uporabljali tudi druge snovi, ki drugače učinkujejo in se drugače razgrajujejo. Možna bi bila tudi mešanica takih snovi s tau-fluvalinatom. Koncern Sandoz že razvija snovi take vrste, ki akaricidno delujejo. Posebej pa je treba omeniti še biološke metode zatiranja, kot so na primer izbira čebelarje pasme, odporne proti varoi, pa tudi učinkovanje feromonov. Te možnosti zdaj že intenzivno preučujejo, tako da jih utegnemo že v bližnji prihodnosti uporabiti tudi v praksi. Te nove metode seveda ne bodo odstranile zatiranja s kemičnimi sredstvi, temveč bodo omogočile razvoj koncepta za vsestransko zatiranje varoe. Pri tem se bosta biologija in kemija, vključno z apistanom in drugimi akaricidi, usklajeno izmenjevali.

Povzetek

Sklep, ki ga lahko povzamemo iz vsega doslej povedanega, je, da je treba resno jemati tveganje pojavljanja različic varoe, odpornih proti tau-fluvalinatu.

Tako so na primer že leta 1992 s Sicilije in iz Bergama poročali, da je varoa preživela zatiranje z apistanom. V nekaterih izmed teh družin so vzeli vzorce in jih poslali v preiskavo na inštitut za živalsko higieno (oddelek za čebelarstvo) v Freiburgu in na oddelek za uporabno biologijo in varstvo rastlin univerze v Vidmu v Italiji. Nemški inštitut je ugotovil, da tau-fluvalinat učinkuje normalno, oddelek uni-

verze v Vidmu pa je zatrjeval, da je varoa z omenjenih območij znatno manj občutljiva na fluvalinat, torej je rezistentna. Potem so hitro ugotovili, da so bile vzrok za različne rezultate oziroma izvide različne analize metode. Seveda je bilo nato potrjeno veliko tveganje za čebele, označene pa so imeli za še posebej ogrožene.

Vse to je tudi razlog, da so pod pokroviteljstvom Sandoza leta 1994 ustanovili raziskovalno skupino, ki naj bi raziskala ta problem. Člani skupine so znanstveniki z univerze v Vidmu, inštituta za higieno živali v Freiburgu ter iz koncerna Sandoz v Švici in Veliki Britaniji.

Alternativne metode za zatiranje varoe pri rezistenci na fluvalinat

Preparati farmacevtske industrije:

-**perizin (Bayer)** - sredstvo z aktivno snovjo coumaphos,

-**apivar (Biovet)** - sredstvo z aktivno snovjo amitraz; plastični trakovi se uporabljajo enako kot apistan,

-**apilife Var** - sredstvo z eteričnimi olji, sestavine: timol, evkaliptusovo olje, mentol, kafra,

Posebna alternativna sredstva:

-**60 - 80-odstotna mravljinčna kislina;** izparevanje iz Kramerjeve plošče ter iz izparilnika po Nassenheiderju in Medji (slovenski proizvod, op. prev.),

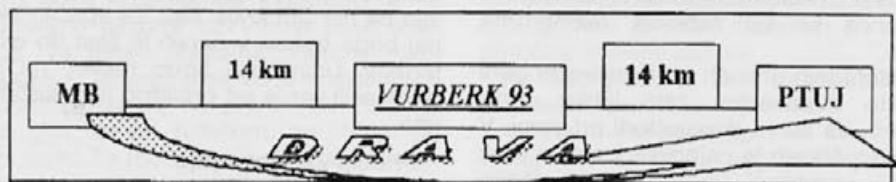
-**mlečna kislina** - razprševanje po čebelah,

-**oksalna kislina** - razprševanje po čebelah.

Naslov članka v izvirniku: Tau-Fluvalinat gegen Varroa Jacobsoni: Eine Studie über die Risiken des Auftretens von Reistenzen.

Denis Bassand, SANDOZ AGRO AG, Agrobiologische Forschung Basel/Schweiz. Objavljeno v Imkereitechnik-Magazin, 2/96, 21-27.

NOVO V S.V. SLOVENIJI - MARKET POD GRADOM

Cebelarje obveščamo, da smo v marketu na Vurberku odprli oddelek na katerem prodajamo osnovni repromaterijal in opremo za čebelarstvo.

Odkupujemo tudi vosek ki ga zamenjamo za satnlce. Odprto imamo; pon. do pet. 7.30 do 19 ure, v soboto od 7.30 do 18 ure in v nedeljo od 7.30 do 12 ure. Najdete nas med Marlborom in Ptujem na levi strani Drave, ob lepi razgledni točki.

Krepek Martina s.p., Dvorjane 42, Sp. Duplek - Tel: 062- 681 350, Tel./fax.: 062- 681 098

NOVA ČEBELARSKA KNJIGA

Vabljeni na predstavitev nove knjige

OD ČEBELE DO MEDU,

ki bo na SLOVENSKEM SEJMU KMETIJSTVA IN GOZDARSTVA
v Kranju v okviru ČEBELARSKEGA POSVETA,
v nedeljo, 5. aprila 1998 ob 11.30. uri, v otvoritveni dvorani Gorenjskega sejma.
Na predstavitvi bodo avtorji knjige spregovorili o zanimivostih in novostih v stroki;
ob tej priložnosti boste lahko sodelovali v razpravi.

Med prisotnimi bomo izžrebali tri, ki bodo knjigo prejeli brezplačno.

Veselimo se srečanja,

Vaša založba KMEČKI GLAS.

**INFORMACIJE IN NAROČILA ZA KNJIGO SPREJEMAMO PO TELEFONU:
(061) 13 77 542.**

VETERINARSKI ZAVOD SLOVENIJE vabi v KRANJ NA III. POSVETOVANJE O BOLEZNIH ČEBEL

Posvetovanje bo v NEDELJO, 5. aprila 1998, ob 9. uri, v otvoritveni dvorani
KRANJSKEGA SEJMA.

Tema: Problematika zdravljenja varoze in možnosti obvladovanja te bolezni.
Sodeloval bo prof. dr. JURAJ TOPORČAK iz Veterinarske univerze v Košicah
(Slovaška) in strokovnjaki iz Slovenije. V okviru Kmetijsko gozdarskega sejma vam
bo na razstavnem prostoru VZŠ na voljo tudi specialist za zdravstveno varstvo
čebel.
Vljudno vabljeni vsi čebelarji in ljubitelji čebel!

Veterinarski zavod Slovenije

MIZARSTVO KRŽE - z dolgoletno tradicijo - VRHNIKA

Izdelujemo kakovostne AŽ panje po konkurenčnih cenah. Panji so iz kakovostnega
smrekovega lesa in rogljičeni (cinkani). Satniki so iz lipovega lesa in vrtani za
žičenje. Desetsatne AŽ panje, 7 in 5-satne prašilčke dobite takoj, za preostale vrste
panjev tipa AŽ pa sprejemamo naročila.

NOVO! Sprejemamo tudi naročila za izdelavo in dobavo ORIGINALNIH ZAKLAD,
distančnih vložkov in pitalnikov za 10-satne AŽ panje po najnovejših izboljšavah
avtorjev I. Frančiča in M. Debelaka.

FRANC KRŽE, Idrijska 10, 1360 Vrhnika, telefon (061) 751 317

OPRAVIČILO!

Opravičujemo se čebelarским društvom, ker zaradi pomanjkanja prostora ne moremo redno
objavljati člankov o delu društev in osmrtnic, ki jih pošiljate uredništvu. Teh prispevkov smo dobili
v uredništvu v zadnjem času zelo veliko, precej več kot običajno, zato jih bomo objavljali po vrsti.
Še enkrat se opravičujemo vsem prizadetim in vas prosimo za razumevanje. Urednik

Za mlade čebelarje

ZA MLADE PO SRCU

Ivan Pehant - Hoče

V tej številki so zbrana še zadnja vprašanja za najmlajše. Nekatera so verjetno tako težavna, da se boste morali pri reševanju potruditi tudi starejši. Seveda pa mladi niste od muh in prepričan sem, da jih boste razvozlati. Tudi tokrat vam bo v pomoč geslo, v katerem boste dobili potrditev svojega znanja. Napišite ga na dopisnico ter pošljite na uredništvo, če želite sodelovati v žrebanju. Pripišite tudi kakšne vaše želje in misli.

Geslo, ki ste ga morali odkriti v prejšnji številki, se glasi: "Lojze Peterle predsednik ČZ Slovenije". Pravilne odgovore je poslalo 47 krožkarjev. Med njimi je bil izžreban Marko Urih, Cirkovce 47, 2326 Cirkovce. Čestitamo. Preostalem pa drugič več sreče.

Tokratna vprašanja so:

1. Kateri medovi so sortni?

O cvetlični med	Č akacijev med	A gozdni med
E smrekov med	B kostanjev	E lipov med

2. Katera matica odleti s prvim rojem?

A mlada	L stara

3. Katere slovenske podjetje se ukvarja s čebeljimi proizvodi?

M Satex	A Medex	K Rolex

4. Pred koliko leti je izšel prvi Slovenski čebelar?

I pred 80 leti	R pred 100 leti	A pred 150 leti

5. Kako dolgo živi matica?

O 6 mesecev	P 1-2 leti	I 3 leta	S 4-5 let

6. Kako se imenuje kri čebele?

O limfa	K hemolimfa	A čebelja vodica

7. Ali ima matica voskovne žleze?

K da	R da, vendar ne izloča voska	I ne

8. V kakšnem razmerju topimo sladkor v vodi za dražilno krmljenje?

M 1:1	I 1:2	R 1:3

9. Kako dolgo živi čebela delavka poleti?

Z približno tri tedne	U približno šest tednov	M približno deset tednov

10. Kako dolga je življenjska doba zimske čebele?

A mesec dni	Z pet mesecev	I deset mesecev

11. Ali je želo čebele sestavljeno iz več delov?

E da	H ne

12. Koliko parov kril ima čebela?

O enega	J dva	E tri

13. Koliko nog ima čebela?

K dve	I štiri	V šest
-------	---------	--------

14. Kaj potrebujejo čebele za svoj razvoj?

R vodo	I mleko	A med	D cvetni prah
O zrak	S pesek	V toploto	E les

15. Katere barve čebele dobro razlikujejo?

L bela	U zelena	J modra	I modrozelen
C rumena	R oranžna	I črna	N rdeča

Geslo:

Rešitev pošljite do 15. marca 1998 na naslov: ČZ Slovenije, Cankarjeva 3/II, 1000 Ljubljana. Nagradenec bo prejel knjižno nagrado.

Reši še križanko. Tudi v tej je nekaj gesel iz znanja o čebelah.

Vodoravno: 2. angleški izraz za polno, 4.

steza, 7. buba brez začetka in konca,

8. misel, 10. polega ga matica,

12. domače žensko ime, 14. oznaka za

natrij, 15. ploščinska enota, 16. kvar,

18. pisarniški spis

Navpično:

1. stadij čebelje zalege, 2. kaj rečeš, če

okusiš nekaj, kar ti ni všeč, 3. žerka,

4. gora na Koroškem, 5. del voza,

6. Tomaž Akvinski, 9. čebelica, ki v čebelji

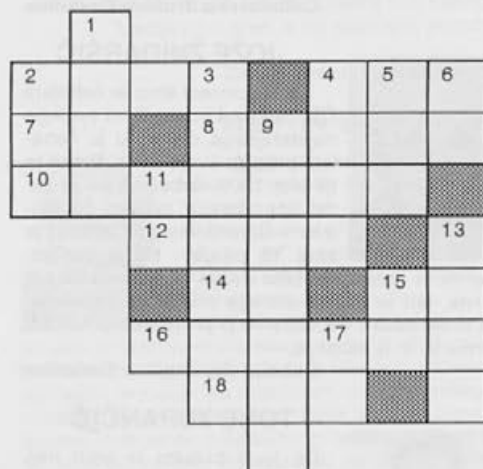
družini dela, 11. začetnici urednika

Slovenskega čebelarja,

13. čebela ga nujno potrebuje,

15. enako kot vodoravno,

17. arabski žrebec Lepo pozdravljeni!

ČEBELARSKO DRUŠTVO GROSUPLJE VABI V DOM NA BLATU

Upravni odbor ČD Grosuplje vabi vse slovenske čebelarje, da obiščejo čebelarski dom ČD Grosuplje na Spodnjem Blatu 20, pri Grosuplem, ki je odprt vsako soboto - pozimi od 18. ure naprej - poleti pa od 20 ure naprej. Radi bi se pogovorili z vami in izmenjali izkušnje o tehnologiji čebelarjenja in zdravljenju čebel. Mogoče boste tudi vi izvedeli kaj novega od naših izkušenih čebelarjev. Čebelarski dom na Blatu naj postane kraj, kjer se bomo srečevali slovenski čebelarji.

Predsednik ČD Grosuplje: Janez Žnidaršič

OBVESTILO ČEBELARSKIM DRUŠTVOM - POVERJENIKI ZA PAŠO

Tajnike čebelarskih društev prosimo, da nam najkasneje do 12. marca 1998 sporočijo podatke poverjenikov za pašo (naslov, telefon, območje in rok ter naslov za prijavo dovoza na pašo) za objavo v naslednji številki Čebelarja. Objave teh podatkov so brezplačne. Če želi društvo objaviti širše obvestilo, pa mora objavo plačati po veljavnem ceniku.

Uredništvo

JOŽE BORŠTNIK

Čebelarji ČD Cerknica smo se v začetku leta 1997 poslovili od našega prijatelja in uspešnega čebelarja Jožeta Borštnika iz Dolenje vasi pri Cerknici. Rojen je bil leta 1911, čebele pa so ga spremljale skozi življenje od leta 1947. V ČD se je včlanil leta 1950 in bil tudi prvi blagajnik društva. Bil je pravi tovariš, saj je bil vedno pripravljen pomagati mlajšim članom z nasveti ali roji. Do bolezni, ki je končala njegovo plodno življenje, je bil vedno nasmejan in vesel vsakega dneva, ki ga je preživel v svojem čebelnjaku. Za svoje delo v čebelarstvu je prejel tudi odličji Antona Janše III. in II. stopnje.

Čebelarstvo društvo Cerknica

JOŽE ŽNIDARŠIČ

Lani spomladi smo se čebelarji ČD Cerknica poslovili od svojega najstarejšega člana, ki je čebelaril prav do svoje smrti. Rojen je bil leta 1908, čebelariti pa je začel leta 1951. V svojem čebelnjaku v Dolenji vasi pri Cerknici je imel 15 panjev. Bil je vesten, marljiv in natančen, tako da ga ni presenetila niti varoa, kot je prenekaterega mlajšega čebelarja. Za svoje delo v čebelarstvu je prejel odličji Antona Janše III. in II. stopnje.

Čebelarstvo društvo Cerknica

STONE ZUPANČIČ

Po hudi bolezni je umrl naš prijatelj in čebelar Stone Zupančič iz Velike Loke pri Trebnjem. Rodil se je leta 1932 in že kot otroka ga je zaznamovala druga svetovna vojna. V okolici Trebnjega, kjer je bil doma, so imeli veliko težav z različnimi vojskami, kajti, kot je večkrat pripovedoval, komaj so odšli eni, že so prišli drugi, tako da je za domače velikokrat zmanjkalo kruha. Po osnovni šoli se je izučil za mizarja. Ker je bil dober mojster za vsako delo, so v delavnici so že okrog leta 1960 začeli izdelovati AŽ panje, sam pa je postal delovodja.

Stone je bil človek, ki je hotel vsakomur ustreči, bil je mirne narave, zato smo ga cenili kot dobrega človeka. Družino si je ustvaril leta 1960 in si poleg doma zgradil tudi čebelnjak, ki je še zdaj vzor drugim. Zelo rad je pokramljal o čebelah in svetoval mlajšim, kako naj čebelarijo. Pri čebelah mu je veliko pomagala žena Pepca, zadnja leta pa tudi sin. Kot dobremu in prizadevnemu čebelarju mu je

Čebelarstva družina Trebnje podelila odličje Antona Janše III. stopnje. Zdaj ga bomo pogrešali kot dolgotrajnega in vestnega člana naše družine.

Ko smo ga med njegovo boleznijo obiskali prijatelji čebelarji, nas je bil zelo vesel. Želel si je ozdraveti in čebelariti še naprej, a usoda je hotela drugače. Sredi septembra smo se številni čebelarji s čebelarskim praporom poslovili od našega prijatelja Toneta. Naj mu bo lahka domača zemljica, čebele pa naj obiskujejo njegovo zadnje počivališče.

Čebelarstva družina Trebnje

MIRKO ŠTOJS

Decembra lani je smrt iztrgala iz naše sredine 75-letnega čebelarja Mirka Štojsa. Bil je dolgoletni blagajnik in tajnik društva. Cenili smo njegovo delo, njegovo življenjsko moč in se čudili njegovi neizmerni volji do življenja. Za svoje delo v društvu je prejel odličje Antona Janše III. stopnje. Mirko je občudoval naravo, pridnost čebel in zavzeto skrbel za biološki vrt. Na zadnjo pot ga je pospremila množica prijateljev in čebelarjev z društvenim paporom.

Tajnik ČD Viktor Kladnik

IVAN DRAGAR

Minilo je že več kot tri leta, odkar je odšel, in to prav tedaj, ko bi ga čebele najbolj potrebovale.

Ivan se je rodil leta 1918 v Senožetih pri Ljubljani. Kot maršikateremu drugemu tudi njemu v mladih letih ni bilo lahko. Bil je udeleženec NOV, po končani vojni pa se je zaposlil v upravi za notranje zadeve. Kot policist se je velikokrat znašel pred odgovornimi nalogami. Moral je biti iznajdljiv, da jih je uspešno reševal. Dodatno je bil zaposlen tudi kot izdelovalec opeke, kar v tistih časih ni bila redkost.

V naš kraj se je preselil po službeni dolžnosti in tu se mu je uresničila dolgoletna življenjska želja. Zgradil si je hišico, uredil dom za družino in tudi za svoje čebele.

Čebelariti je začel že leta 1956. Bil je ustanovni član Čebelarstva družine Sv. Ana in njen dolgoletni predsednik.

Po upokojitvi se je še bolj posvetil delu v čebelnjaku. Stalno je skrbel za 15 ali še več družin. Pripravljen je bil pomagati vsem, še zlasti pa mladim čebelarjem. Hvaležni smo za vse in ga ohranjamo v lepem spominu.

Čebelarstva družina Sv. Ana v Slov. goricah

FRANC ŽUPEC

Za prijatelje in znanke je bil znan kot Franček. Po poklicu je bil kolarski mojster in od očeta je podedoval delavnico ter nadaljeval družinsko tradicijo.

Rodil se je leta 1932. Da bi bilo delo v delavnici in življenje na kmetiji bolj pestro, si je omislil še čebele.

Čebelariti je začel že leta 1960. Skrbel je za manjše število družin za svoje veselje, korist in zadovoljstvo. Ljubil je naravo in vse, kar je z njo povezano. Bil je skromen in tih. Glede tega se je gotovo zgledoval po ljubljenskih čebelah. Kar 36 let je bil član naše čebelarke družine, to pa dokazuje, kako zvest je bil tako domači čebelarji družini kot čebelam.

Vse do takrat, ko je usoda hotela drugače. Nenadoma in tiho je umrl prav na dan, ko je dopolnil 64 let. Od njega smo se poslovili s čebelariskim praporom na pokopališču pri Sv. Ani.

Spominjali se ga bomo kot zvestega čebelarja in dobrega prijatelja.

Čebelarica družina Sv. Ana v Slov. goricah

FRANC MARINIČ

V 88. letu starosti je za vedno zapustil svoje ljubljene čebele Franc Marinič iz Banovcev. Kot vzoren kmetovalec se je pokojni Franc dobro zavedal pomena čebel, predvsem za sadovnjake in druge cvetoče rastline na naših poljih.

Zaradi poznavanja koristi čebel v kmetijstvu in kakovosti čebeljih pridelkov je začel leta 1950 čebelariti z manjšim številom čebeljih družin.

Delo s čebelami ga je tako veselilo, da se je število njegovih čebeljih družin kmalu povečalo na 30, z njimi pa je vzorno čebelaril vse do svoje smrti.

Čebele je prevažal na gozdne paše na Pohorje. Dejavno je sodeloval tudi v čebelariskem društvu. Redno se je udeleževal predavanj o napredku čebelarstva, to pa mu je pomagalo, da je kot eden redkih ohranil nespremenjeno število svojih čebeljih družin tudi ob slabih čebelariskih letinah.

Čebelarji ČD Križevci pri Ljutomeru ga bomo ohranili v lepem spominu.

Čebelarica društvo Križevci pri Ljutomeru

SIMON MOHORIČ

Konec maja lani se je v ostenju Planjave smrtno ponesrečil član ČD Tacen Simon Mohorič.

S Simonom sva se prvič srečala v čebelariskem krožku na osnovni šoli Brod, on kot učenec petega razreda, jaz kot mentor začetnik. Prva štiri leta sva se srečevala na tedenskih sestankih v šoli, pozneje tudi pri delu v istem podjetju. Med vsakim najinim srečanjem sva rekla tudi stavek ali dva o čebelah, saj so bile za oba nekaj več.

Po odsluženem vojaškem roku se je Simon ob očetovi podpori še z večjo zagnanostjo, kot jo je kazal kot krožkar in v letih šolanja, lotil čebelarstva. Skupaj sta povečala čebelnjak in zadnja leta sta na stalnem stojišču na hribu nad Selško dolino čebelarila z 90 panji. Večino sta jih izdelala sama.

Čebelarstvo pa ni v celoti potešilo njegove želje po stiku z naravo. Vse pogostejše se je v klepet vpletalo tudi gornišvo. Kot je bilo značilno zanj, se je tudi tega lotil resno in mu posvetil ves prosti čas. Koliko so mu pomenile gore, je bilo brati iz njegovih oči, saj so kar žarele ob pripovedovanju o uspešno preplezani smeri, osvojenem vrhu ali o načrtih za naslednji gorniški podvig.

Najin skupni čebelarji prijatelj pa me je 31. maja lani ogovoril z vprašanjem: "Ali si že slišal za Simona?" Vedel sem, da bo novica tragična, kar nekako slutim sem jo. Morda zaradi najinega čudnega zadnjega srečanja. On se je s svojim avtomobilom peljal domov, jaz pa s svojim zdoma. Zagledala sva se v zadnjem hipu, tako da ni bilo časa za pozdrav, a vem, da sva se videla. Tedaj sva se videla zanj. Čez tri dni je omahnil v steni Planjave. Odšel je prijatelj.

Simonu v slovo naj zapišem rek, ki sem ga slišal nedavno in še kako pristoji tudi njemu: "Ljudje smo prah, a od nekaterih je zlati!"

Za ČD Tacen Temo Strgule

MARTIN MOHORKO

Avgusta lani smo se ruški čebelarji poslovili od našega najstarejšega in spoštovanega člana Martina Mohorka. Pokojni Martin je začel čebelariti leta 1946. Takoj se je tudi vključil v Čebelarico družino Ruše in bil ves čas eden izmed gonilnih sil

pri delu in razvoju društvenega življenja. Bil je velik ljubitelj narave in čebelarjenje je bilo zanj psihična sprostitve in oddih po napornem delu frizerskega mojstra. Po upokojitvi leta 1968 so mu čebele postale vsakdanje prijateljice in sodelavke, saj je od jutra do večera, od pomladi do pozne jeseni opazoval in spremljal njihovo delo in razvoj. Bil je izjemno vesten in natančen, zato je vrsto let vodil društveno blagajno, več let pa bil tudi član upravnega odbora. Posebno dejaven je bil med graditvijo društvenega paviljona in čebelnjaka v letih 1975-1977, saj je bil med tistimi člani, ki so opravili največ prostovoljnih delovnih ur. Vesel in ponosen je bil ob vseh pomembnih dosežkih društva.

Pred nekaj leti mu je bolezen onemogočila normalno delo s čebelami, zato je zanje do njegove nenadne smrti leta 1996 skrbel sin Peter. Ko smo ga ob njegovi 80-letnici obiskali na domu, nam je ponosno zaupal, da bo za njegove ljubljene v prihodnje skrbel sin Marjan.

Za uspešno delo v družini je Martin prejel vrsto priznanj in pohval, med njimi tudi odličji Antona Janše III. in II. stopnje ter priznanje za več kot petdeset let čebelarjenja.

Čebelarica družina Ruše

VLADIMIR ČUČEK

Na njegov rojstni dan, 29. junija lani, ko je dopolnil 79 let, smo se poslovili od našega dolgoletnega člana Vladka, kot smo ga vsi klicali. Izguba vsakega člana je huda, če pa se pojavi tako nepričakovano, pa je še bolj boleča.

Kljub obilici dela, še zlasti takrat, ko je bil ob delu na kmetiji tudi redno zaposlen, je ob različnih drugih dejavnostih našel čas za tudi čebelarjenje. Pri čebelah, za katere je skrbel 40 let, je našel svoj notranji mir in zadovoljstvo. Bil je zelo delaven in zelo spoštovan človek, kajti njegov značaj je bil podoben značaju čebel. V urejenem čebelnjaku z AŽ panji je ljubiteljsko čebelaril s 4 do 15 družinami. Zadnja leta je število družin zmanjšal, tako da je sinu zapustil štiri družine.

Člani naše čebelarke družine se ga bomo spominjali kot delovnega, skromnega in prijaznega čebelarja in ga ohranili v lepem spominu.

Čebelarška družina Sv. Trojica - Lenart

ANGEL PERKAN

Decembra lani smo se člani Čebelarkega društva "Anton Žnideršič" iz Ilirske Bistrice skupaj s številnimi drugimi krajani poslovili od našega dolgoletnega člana Angela Perkana.

Rodil se je leta 1924 v vasi Podrobne pri Kanalu ob reki Soči, vsa leta po drugi svetovni vojni pa je preživel v Ilirski Bistrici. Do upokojitve leta 1980 je bil zaposlen v tovarni Lesonit, tedaj je začel vneto čebelariti. Bil je skromen in zelo delaven. Zgradil si je enega najlepših čebelnjakov na našem območju, v katerem je imel 30 AŽ panjev. Bil je tudi zelo družaben.

Na zadnji poti smo ga pospremili z društvenim praporom, pevski zbor mu je zapel nekaj pesmi, član našega UO pa mu je namenil poslovilne besede.

ČD Anton Žnideršič Ilirska Bistrica

inž. ALOJZ-DŽINO FAGANEL

Člani čebelarkega društva "Anton Žnideršič" iz Ilirske Bistrice, drugi krajani, predvsem pa številni lovci, smo se decembra 1997 za vedno poslovili od našega dolgoletnega člana, inž. gozdarstva Alojza-Džina Faganela.

Rojen je bil leta 1931 v Postojni, s svojo družino pa je dolga leta živel med nami v Ilirski Bistrici in dolga leta je bil tudi član našega društva. Čeprav je čebelaril le z manjšim številom panjev, je vedno dosledno izpolnjeval svoje obveznosti. Kot čebelar, še posebej pa kot član lovske družine, je bil v naši občini zelo priljubljen. Lovci so se mu med drugimi oddolžili z nepozabnim pogrebom. Njegova kolega iz gozdarke službe in lovske družine sta mu ob zadnjem slovesu namenila poslovilne besede, pevci pa so zapeli nekaj pesmi. Med številnimi lovskimi praporji je bil tudi prapor našega čebelarkega društva.

Našega Džina bomo ohranili v prijaznem spominu!

ČD Anton Žnideršič Ilirska Bistrica

FRANC JAMNIK

Bilo je marca lani, ko se je v naravi začelo prebujati novo življenje, našemu spoštovanemu Francu Jamniku pa je žal za vedno ugasnilo. Bil je skrben oče svoji družini, prav tako pa je vestno in prizadevno skrbel za svoje čebelje družine. Več let je bil tudi predsednik Čebelarke družine Sora pri Medvodah. Vedno je z veseljem sodeloval pri vseh dejavnostih soriških čebelarjev. Čebelarjem - začetnikom je nesebično svetoval in jim prenašal svoje dolgoletne izkušnje.

Pogrešamo ga. Ohranili ga bomo v najlepšem spominu!

Čebelarška družina Sora pri Medvodah

ČEBELARSKI NASVETI NA PRVEM PROGRAMU RADIA SLOVENIJA

V oddaji kmetijski nasveti boste lahko poslušali naslednje nasvete za čebelarje: 3. marca, dr. A. Gregorc - Zimsko zdravljenje varoze, 17. marca, dr. Janko Božič - Kaj vpliva na donos čebelje družine, 31. marca, inž. Ivan Jurkovič - Novi panj - RAJ - za čebele, 14. marca, Franc Peterka - Kako uporabljamo strojni ometalnik za čebele in 28 aprila, Pavle Zdešar - Prve informacije o letošnji čebelji paši.

Ivanka Polanec

JOŽE RIHAR s.p.

ČEBELARSTVO IN IZDELAVA ČEBELARKE OPREME

- izdelujemo žične matične rešetke za vse vrste panjev, čebelarke lopatke, plastične odtočne pipe, lovilce rojev, stroje za ometanje čebel, osem satna kasetna točila

- meljemo sladkor in izdelujemo sladkorne pogače, na zalogi imamo že narejene pogače po konkurenčnih cenah - prepričajte se

- izdelujemo satnice in kuhamo voščine

Jože Rihar, Gaberje 42 1356 Dobrova; tel/fax: 061/641-106

Iz društvenega življenja

PRIJAVE ZA XXI. SREČANJE IN TEKMOVANJE MLADIH ČEBELARJEV

Srečanje in tekmovanje bo v soboto 18. aprila 1998, v Osnovni šoli v Trebnjem, Kidričeva 11. Čebelarke krožke in mentorje obveščamo, da naj najpozneje do 5. aprila 1998 pisno prijavijo svoje ekipe za tekmovanje mladih čebelarjev na naslov Čebelarstva zveza Slovenije, Cankarjeva 3, 1000 Ljubljana, fax: 061 - 12 61 335. Vsi pogoji za prijavo so enaki kot lani.

Čebelarstva zveza Slovenije

ČEBELARJI ČD KRKA ZAGRADEC SMO RAZVILI SVOJ PRAPOR

JANEZ ROŠELJ

Čebelarji Čebelarstva društva Krka in Zagradec, ki v svoji organizaciji združuje čebelarje iz krajevnih skupnosti Ambrus, Zagradec, Krka in Muljava, smo 23. avgusta lani praznovali 60-letnico organiziranega čebelarjenja na tem območju. Seveda smo v tem obdobju preživeli tudi hude čase in kar nekaj reorganizacij, toda kljub vsemu smo vztrajali, tako da se lahko ponosno ozremo na prehojeno pot in ob jubileju razvijemo svoj društveni prapor, ki bo nam starejšim v ponos, mlajšim pa kažipot za prihodnost.

Prapor je zelo lep, saj ga krasijo častni trakovi petih botrov, na drogu pa se blešči tudi 25 velikih in 42 malih zlatih žebličkov z imeni darovalcev, ki so prispevali sredstva in s tem pripomogli k njegovemu razvitju in promociji našega društva, posredno pa tudi k pospeševanju čebelarstva na našem območju.

Predsednik društva J. Rošelj je v svojem nagovoru najprej pozdravil vse navzoče, še posebej člane Društva upokojencev Stična, s katerim smo skupaj organizirali to praznovanje, in se zahvalil vsem darovalcem, zlasti botrom: občini Ivančna Gorica, ki jo je zastopal župan J. Lampret, krajevni skupnosti Zagradec, ki jo je zastopala predsednica M. Zaletelj, podjetju HOJA - oblažinsko pohištvo, ki ga je zastopal direktor S. Kralj, ČD Grosuplje, ki ga je zastopal A. Kolenc, in ČD Stična, ki ga je zastopal M. Marolt. Nato je orisal razvoj čebelarstva na našem območju, saj so tod čebele gojili že pred 200 leti in več ter navedel imena naših prednikov v čebelarstvu, kot so bili J. Marolt iz Stične, J. Zajc in A. Glavan z Muljave, F. Hočevr, L. Bregar, S. Koščak, S. Purkat in A. Podržaj iz Krke, J. Globokar iz Les, J. Hrovat, C. Papež in F. Košak iz Zagradca ter Žavbi iz Ambrusa. Vsi

Čebelarstvo si je ogledalo veliko gostov in domačinov.

omenjeni so bili tudi ustanovitelji čebelarških družin, iz katerih je z združitvijo leta 1977 nastalo društvo, ki danes praznuje 60-letnico.

Ob tej priložnosti smo podelili tudi odličja in priznanja zaslužnim članom našega društva. Podelila sta jih župan in predsednik društva. Za dolgoletno delovanje v društvu in njegovih organih so odličja Antona Janše II. stopnje prejeli: A. Podržaj iz Gradičke, F. Plut iz Krške vasi in H. Zaletelj iz Fužine. Odličje Antona Janše III. stopnje je prejel I. Kralj iz Ivančne Gorice. Priznanje za zdravstveno varstvo čebel ter vzgojo mladine je prejel P. Herbst. Priznanje za pomoč ter sodelovanje s čebelarškim društvom pa so prejeli že omenjeni botri.

Pot, ki so jo prehodili naši čebelarji, je bila zelo

težavna. Cesar ni opravila 2. svetovna vojna, ki je zdesetkala čebelarje in čebele na našem območju, so opravila še škropiva in preseljevanje ljudi v mesta, tako da je v naših vaseh kar žalostno gledati prazne čebelnjake.

Ob vsem tem pa je razveseljivo, da smo starejši čebelarji v tem udobju povečali število čebeljih družin, naše vrste pa so začeli izpopolnjevati mlajši čebelarji. V našem društvu je zdaj 25 članov, čebelarimo pa s približno 500 družinami. Zato smo se tudi odločili za razvijte prapora, pod katerim se bomo še naprej združevali, širili in spodbujali čebelarstvo dejavnost. Čebelarji namreč s svojimi čebelami skrbimo za ravnotežje v naravi, kajti čebele med opravevanjem cvetov poskrbijo, da rastline rodijo svoje plodove.

Ob tej priložnosti smo čebelarji pripravili razstavo čebeljih pridelkov in pripomočkov za čebelarjenje ter razstavo slik in prispevkov pod naslovom "VARUJMO NARAVO IN ČEBELE", prispevali pa so jih učenci podružničnih osnovnih šol iz Ambrusa, Zagradca, Krke in Muljave.

Prireditev je bila zelo prijetna, saj so nam jo s pesmimi popestrili tudi krški pevci in otroci iz Zagradca z recitacijo Župančičeve pesmi "Ciciban in čebela", tako da je bilo razpoloženje v družbi stiških upokojencev zelo veselo. Še posebej so za veselo razpoloženje poskrbeli krški gasilci in mladi glasbeniki ansambla "VALOVI" iz Krke, tako da se je praznovanje zavleklo pozno v noč.

Čebelarstva zadruga

NEKAR

I 122 Ljubljana

☎ (061) 484 842 (Švigelj Anton)

☎ inf. pred 8 uro in po 20 uri

☎ (061) 159 08 94 (Seražin Boris)

Ponudba velja do odprodaje zalog.

Na zalogi

- Kozarci za med velikosti:

720 ml 30 Sit

370 ml 23 Sit

- Kovinski pokrovi Twist OFF

fi 82 mm 12 Sit

fi 66 mm 9 Sit

- Kartoni za kozarce 60 Sit

- Vreče za 200 l sode za med, za higiensko

spravljanje medu v kovinskih sodih, 150 Sit

Prevzem kozarcev in pokrovov samo ob torkih

ardem d.o.o.

Na Produ 38, Prevalje
2391 Prevalje

Tel.: 0602 24 228 Fax: 0602 24 288
Tel.: 0602 287 301 Fax.: 0602 287 300

ČEBELARJI!

Prihaja čas spomladanskega krmljenja čebel. Pripravili smo INVERTNE POGAČE, mešanico fruktoze (sadni sladkor) in glukoze (grozdni sladkor), z vsebnostjo 95 % suhe snovi. Po sestavi so najbolj podobne medu ter mikrobiološko neoporečne.

Meljemo sladkor in kuhamo voščine!!!

IZLET ČEBELARJEV IZ SLOVENIJE NA "APIMONDIO - 97"

IVAN ŠUŠTAR - Predsednik ČD Ilirska Bistrica

Čebelarstvo društvo Ilirska Bistrica je v sodelovanju s turistično agencijo Royal iz Ljubljane od 30. 8. do 4. 9. 1997 organiziralo strokovni izlet na 35. MEDNARODNI ČEBELARSKI KONGRES - APIMONDIA 97 v Antwerpen v Belgiji.

Prvi izletniki so vstopili na avtobus že v Celju, nato v Kamniku, Ljubljani, Medvodah, Škofji Loki, Kranju in zadnji v Radovljici. Družčina je bila zelo pisana. Med nami so bili tudi čebelarji strokovnjaki, kot so dr. Janez Poklukar s Kmetijskega inštituta Slovenije, Verena Štekar-Vidic iz Čebelarkega muzeja Radovljica, vzrejevalec matic Alojz Bukovšek in drugi. Zato lahko mirne duše trdim, da smo ves čas potovanja največ kramljali o čebelarjenju. Mikrofon v avtobusu je bil tako rekoč nenehno zaseden.

Pot nas je vodila mimo Jesenic in skozi karavanški predor v Avstrijo. Ustavili smo se ob Kimskem jezeru in se z ladjo odpeljali na otok Herreninsel, kjer smo si ogledali grad Herrenchiemsee. Med vožnjo po Nemčiji smo se ustavili še v mestu Ulm, si gledali nekaj znamenitosti ter nadaljevali pot do Heidelberga. Na sprehodu po simpatičnem mestu smo si ogledali nekatere mestne znamenitosti.

Prenočili smo v Mannheimu. Naslednji dan smo nadaljevali pot v Belgijo. Ustavili smo se še v

Luxembourg, si ogledali mestne znamenitosti in nadaljevali pot do mesteca Dinant v Belgiji. Tudi to ljubko in nadvse zanimivo mesto smo si ogledali nekoliko podrobneje. Nato smo si ogledali še Bruselj in Gent, kjer smo tudi drugič prenočili.

Tretji dan smo obiskali gotsko mesto Brugge, si ogledali staro mestno jedro in pot nadaljevali v Antwerpen, kjer je bil tudi naš končni cilj. Sledil je ogled mesta in prenočevanje.

Naslednji dan zjutraj smo se polni različnih pričakovanj o tem, kaj vse bomo videli, odpravili na razstavišče oz. kongresni center ZOO, v katerem so potekale raznovrstne dejavnosti s področja čebelarstva ali tako imenovana APIMONDIA-97. Letošnji obisk čebelarjev iz Slovenije je bil poleg tega, da smo si želeli ogledati in doživeti to svetovno srečanje čebelarjev, pomemben tudi zato, da poleg prizadevanj Čebelarke zveze Slovenije, delegatov na kongresu in drugih sodelujočih potrdimo kandidaturu naše države za prirediteljsko 38. mednarodnega čebelarkega kongresa APIMONDIA-2003 v Ljubljani.

Zato smo se skupaj s ČZ Slovenije potrudili, da sta dva naša izletnika (Ida in Anton Oblak) iz Žirov sodelovala v programu promocije ob naši stojnici. Obležena sta bila v slovenski narodni noši, to pa je pritegnilo veliko pozornost tujih

Narodne noše iz Slovenije in poljske so bile v središču pozornosti udeležencev kongresa.

delegacij in drugih obiskovalcev Apimondie.

Glasovanje o prireditelju Apimondie leta 2003 je bilo v soboto, 6. septembra 1997. Kot smo pozneje izvedeli, je za Slovenijo v zelo hudi konkurenci glasovala večina delegacij. Tako bo Slovenija prirediteljica APIMONDIE-2003.

Brez dvoma je to veliko priznanje naši državi ter predstavnikom ČZ Slovenije, ki so se zavzemali za to, da dobimo kandidaturo. Je pa tudi obveznost in odgovornost za vse čebelarje v naši državi in druge institucije, ki bodo sodelovale pri izvedbi programa.

Ugotovitev tistih, ki so doslej že obiskali kakšno Apimondio je bila, da je bilo na tej prireditvi veliko več razstavljenе opreme in drugih čebeljih pridelkov namenjene čebelarjem posameznikom oziroma obiskovalcem in čebelarskim podjetnikom. Veliko novosti je bilo zaslediti na področju pakiranja in ponudbe medu in drugih čebeljih pridelkov, embalaže, zdravstvenega varstva čebel, opreme itd. Prav zanimivo je bilo videti predstavitve o načinu čebelarjenja v različnih krajih sveta. Le škoda, da je bilo vse skupaj v preveč utesnjenih prostorih.

Polni vtisov z Apimondie in ogledov turističnih zanimivosti s poti smo se še pred odhodom do-

mov zapeljali v arboretum Kalmthout ter se sprehodili med pisanim cvetjem in raznovrstnim drevjem ter okrasnim grmičevjem.

Skupina zainteresiranih čebelarjev pa si je pod vodstvom ge. Štekar-Vidic ogledala čebelarski muzej v bližini Antwerpna, pozneje pa še vse druge seznanila z muzejskimi zbirkami.

Na poti domov je bilo še vedno dovolj moči za dobro razpoloženje. Med družabnim navdihom smo se lotili tekmovanja za izbor najlepše kraljice matice, ki bo nosila krono dve leti, do prihodnje, 36. Apimondie-99 v Vancouvru v Kanadi. Tudi tja bomo organizirali obisk.

Posebej bi se rad zahvalil dr. Janezu Poklukarju, ki nam je na potovanju pojasnil, kaj vse se dogaja Apimondii in na kaj naj bomo pozorni pri obisku razstave. Ob vračanju nas je informiral o dogajanjih na razstavah in s sklepi posameznih tem, na katerih je tudi sam sodeloval.

Hvala tudi gospodu Bukovšku za njegove strokovne nasvete o vzgoji matic. Turistični agnciji Royal pa se v imenu vseh izletnikov zahvaljujemo za odlično organiziran program potovanja. Doma smo se razšli prijateljsko-čebelarsko s spoznanjem, da je bilo potovanje zelo lepo, še posebej pa koristno.

*Skupina čebelarjev iz Ilirske Bistrice pred vhodom v kongresno dvorano na kongresu Apimondie v Belgiji.
Foto: I. Šuštar*

RAKOVEC
GUNCELJSKA 28/a
1210 LJUBLJANA ŠENTVID

Telefon – fax: (061) 152 46 77

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME

IZDELUJEMO:

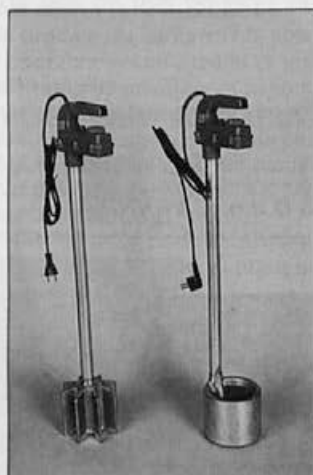
- točila za med z ročnim ali električnim pogonom iz aluminija ali nerjaveče pločevine
- kadilnike
- lovilce rojev AŽ, LR, smukalce cvetnega prahu 330/280, matičnice
- cedila za med – enojna in dvojna
- posode za med 30, 50, 80 l
- posode in stojala za odkrivanje satja
- čebelarški pribor (vilice, univerzalne klešče, klešče za satnike, matične klešče)
- oprema za panje (razstojišča AŽ 5 do 15 – nosilci matičnih rešetk, matične rešetke – matične rešetke haneman – LR sponke – zapahi – žica za žičenje satnikov

NOVO! SMUKALCI ZA CVETNI PRAH

Cene so konkurenčne

se priporočamo!

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA

Za lažje topljenje medu vam nudimo:

ELEKTRIČNE GRELCE MEDU

- možnost nastavitve temperature od 0 - 100° C
- s pravilno nastavitvijo temperature se ognete pregrevanju medu
- zaradi velike površine grelnega telesa se med hitro topi
- moč električnega grelca: 2000 W
- garancija 1 leto.

Električni grelec za med ima pridobljene slovenske ateste.

Nov delovni čas:

vsak dan od 8.00 do 12.00 ure
in od 15.00 do 18.00 ure,
ob sobotah od 8.30 do 12.00 ure.

LOGAR TRADE, čebelarstvo, proizvodnja in trgovina, d.o.o.
Zupanova 1, 4208 Šenčur, tel. (064) 411 663, faks: (064) 411 499
e-mail: logar-trade@siol.net

APIS M & D d.o.o.
MARKO DEBEVEC
ČUŽA 7

1360 VRHNIKA

tel., fax.: (061) 751- 282

Odperto: od 9.-12. in od 16.-18. ure

PREDELAVA VOSKA V SATNICE PO UGODNIH CENAH
KUHA VOŠČIN IN TAKOJSNJA MENJAVA VOŠČIN ZA SATNICE
PREVZEM VOŠČIN SAMO V PLASTIČNIH VREČAH DO 31. MARCA 1998
- N O V O ! -

• IZDELUJEMO POLNOVREDNE BELJAKOVINSKE POGAČE ZA KRMLJENJE ČEBEL,
PO ŽELJI Z DODATKOM ZDRAVILNIH SREDSTEV
• APNENOGEL • NOSEMAGEL • STIMULANS • VAROGEL
• NA DEBELO IN NA DROBNO PRODAJAMO TUDI VSO ČEBELARSKO OPREMO
• POZIMI IN SPOMLADI OZ. V OBDOBJU DRUŠTVENIH OBČNIH ZBOROV ORGA-
NIZIRAMO STROKOVNA PREDAVANJA IN NAKUP ČEBELARSKE OPREME V PRVI
POTUJOČI ČEBELARSKI TRGOVINI PRI NAS

Vse čebelarje in čebelarska društva obveščamo, da izdelujemo hladno valjane, nelomljive satnice vseh velikosti.

- V zvezi s tem imamo urejeno vso dokumentacijo in vse možnosti za izdelavo.
 - Satnice izdelujemo na novih sodobnih strojih, velikost celic popolnoma ustreza naši kranjski čebeli.
 - Vosek steriliziramo v oljnih sterilizatorjih pri 125 °C.
 - Priporočamo Vam, da se za nakup satnic dogovorite v okviru čebelarskih društev (ugodnejša cena), po dogovoru pridemo po vosek tudi sami (če ga imate več kot 300 kg).
 - Iz enega kilograma voska po dogovoru izdelamo od enajst do dvanajst AŽ satnic.
 - Cene za predelavo voska v satnice so zelo ugodne, in sicer od 220 do 250 SIT za kilogram.
 - Vosek odkupujemo po 600 do 700 SIT za kilogram.
 - V zalogi imamo satnike, šestkrat vrtane, zbite ali lepljene.
- ODPRTO IMAMO VSAK DELAVNIK OD 9. - 12. IN OD 16. - 18. URE, OB SOBOTAH OD 9. - 12. URE.**

PRIZNANO VZREJEVALIŠČE MATIC APIS M & D d.o.o., VRHNIKA

Sprejemamo prednaročila za kakovostne, izbrane in označene matice kranjske pasme. Konec maja in junija lahko pri nas dobite čebelje družine na petih in sedmih satih.

PRODAM 20 naseljenih AŽ in 12 panjev na prikolici za os. avto, inf. 068 - 44 140

PRODAM 30 čebeljih družin na 5-10 AŽ S aprila, maja pa roje ter sprejemam prednaročila za označene matice, inf. 061 813 337.

IZDELUJEM panje AŽ od 12 do 5 S ter LR panje in satnike obeh mer, Mizarstvo Dobnikar 064 431 007. IZ ZDRAVSTVENIH razlogov prodam kontejnerski prevoznik čebelnjak TAM 4500 s 66 naseljenimi AŽ panji in TAM 5000 prirejen za 54 AŽ inf. 069 61 936.

ČEBELAR, ki želi dobiti seme kelrajterije (20 semen), naj mi pošlje fotografijo okolice s čebelnjakom in naslov. Fotografija je lahko tudi črnobela. Upam na Vaše sodelovanje, Jože Šimec, Prešernova 15, 1000 Ljubljana.

PRODAM avtoprikolico – prevoznik čebelnjak z 10 naseljenimi AŽ 10 S z močnimi družinami in novo tehniko za v ali pod panj, inf. 061 59 528 po 15. uri.

PRODAM dobro ohranjeno opremo: 11 nakladnih panjev s 30 novimi nakladami s satnicami, 2 smukača, 3 posode za med, kalup za satnice, stiskalnico za vosek in drugo; vse v Preboldu za 25.000.- sit, inf. 063 715 278 po 20. uri.

PRODAM TAM 5000 za 56 AŽ panjev z delovnim prostorom, registriran do 26.4.98, inf. 065 45 625 zvečer.

PRODAM 3 prazne nakladne panje s podnico, streho in 3 nakladami ter vezane letnike SČ od 1964 do 1996, cena po dogovoru – Janez Meglič, Čadovlje 14, Tržič.

UGODNO prodam tovorni avto Z-635, inf. 063 841 248.

ZARADI bolezni prodam 10 čebeljih družin v novih AŽ 10 S in 10 osmukalnikov, 5 čebeljih družin v 6 satih in 4-satno točilo, inf. 0602 23 138 od 19.- 20. ure.

PRODAM TAM 5000 atestiran za prevoz čebel, stiskalnico za izdelavo satnic in 18 AŽ 10 S z vgrajenimi osmukalniki, inf. 064 311 143 po 19. uri.

PRODAM TAM 4500 s 66+10 AŽ z družinami, inf. 065 26 376.

PRODAM nove 5 in 7 S AŽ panje, inf. 061 754 567.

UGODNO prodam atestiran TAM 4500 s panji ali brez, inf. 069 23 582.

PRODAM več zdravih in močnih čebeljih družin na AŽ 9 S, inf. 064 685 428.

V APRILU prodam čebelje družine na AŽ 5-10 S, inf. 064 67 183.

PRODAM smrekove satnike po polovični ceni in več starih AŽ 9 S, inf. 0601 71 884.

UGODNO prodam 15 plemenitčkov za vzrejo matic, inf. 061 613 735.

PRODAM nekaj čebeljih družin na AŽ 10 S, inf. 064 331 747.

PRODAM kostonjev med, inf. 062 702 566.

TAM 110 s 70 AŽ panji prodam ali menjam za traktor ali avto, inf. 068 42 527.

PRODAM 10 čebeljih družin na AŽ satju z mladimi maticami, inf. 064 471 052.

PRODAM nove 7 S panje z dvonamenskim pitalnikom, inf. 061 50 918.

PRODAM zdrave čebelje družina na AŽ 10 S, inf. 061 647 363.

POCENI prodam registriran TAM 5000 za 60 AŽ panjev, inf. 064 310 061.

KUPIM uporabno manjše točilo za med na 3 sate, inf. 064 862 004.

PRODAM rabljeno prikolico za osebni avto za prevoz 18 AŽ panjev z naletno zavoro, inf. 061- 127 41 48

PRODAM atestiran tam 5000 za 60 AŽ 10S panjev z rezervno kabino, inf. 061 701 203, Vojko po 18 uri.

PRODAM nove LR nizko nakladne panje 064 - 641 397.

PRODAM 16 naseljenih AŽ 10S panjev na avtomobilski prikolici za osebni outo, inf. 069 46 512.

PRODAM prevoznik čebelnjak TAM 5500 z 22 naseljenimi in 22 praznimi AŽ panji inf. 069 36 840

PRODAMO med inf. 061 775

ANDREJ CASERMAN 90-LETNIK

Med ljudmi velja prepričanje, da čebelarji dosežejo visoko starost. Delno je to tudi res, saj prav čebelarji živijo zmerno, v skladu z naravo in svojimi ljubljenskimi.

Eden takih je tudi član Čebelarke družine Vrhnika Andrej Caserman. Rodil se je 7. 11. 1907 na Stari Vrhniki. Že v rani mladosti je imel veselje do čebel, v zrelih letih pa je veliko pripomogel k razvoju čebelarstva na Vrhiškem. Je dobitnik priznanja Antona Janše II. in III. stopnje.

Med drugim je bil tudi mentor čebelarskega krožka, ki je pod njegovim strokovnim vodstvom zelo uspešno deloval, ter se udeleževal raznih tekmovanj.

Še danes kljub visoki starosti uspešno čebelari in je pripravljen dati kak dober nasvet mlajši generaciji, saj je še poln življenjske vedrine.

Ob jubileju mu vsi iz srca čestitamo in želimo še veliko zdravlja!

Čebelarke družina Vrhnika

NAŠE ČEBELJE PAŠE 3

1. **Repuh** *Petasites* sp. Miller je predstavnik družine nebinovk (košarice). Pri nas so znane tri vrste, vse tri vezane na bolj vlažne predele. Rastejo predvsem ob potokih in na vlažnih kamnitih pobočjih po vsej Sloveniji, od nižin do subalpinskega pasu. Cvetijo od marca do junija. Najprej poženejo cvetovi, pozneje pa še značilni zelo veliki listi. Repuh je pomembna zgodnja paša, čebele ga obletavajo zelo živahno. Na njem dobijo tako medicino kot

1. Repuh, *Petasites* sp.

2. Travniška penuša, *Cardamine matthioli*

3. Navadna leska, *Corylus avellana*

4. Navadni rožmarin, *Rosmarinus officinalis*

cvetni prah.

2. **Travniška penuša** *Cardamine matthioli* Moretti (= *C. pratensis*) je predstavnik obsežne družine križnic. Listi so v pritlični rozeti, poleg tega pa tudi enakomerno razvrščeni po stebelu. Cvetni venec je bel do svetlo rožnat. Travniška penuša raste na močvirnih travnikih po vsej Sloveniji. Včasih travnike povsem pobeli. Cveti od aprila do junija. Ker cveti zgodaj, je paša na njej pomembna za razvoj družin. Čebelar daje obilo nektarja in cvetnega prahu.

3. **Navadna leska** *Corylus avellana* L. sodi v družino leskovk. To so listopadni grmi, ki rastejo po vsej Sloveniji od nižin do montanskega pasu. Rastejo po grmovnatih pobočjih, v listnatih in mešanih gozdovih, ob gozdnem robu in po mejah. Leska začne cveteti že februarja in glede na podnebne razmere cveti vse do aprila. Cveti pred olistanjem, cvetenje pa traja približno teden dni. Čebelar daje obilo cvetnega prahu, ki je zelo bogat z beljakovinami.

4. **Navadni rožmarin** *Rosmarinus officinalis* L. je predstavnik družine usnatic. Je vedno zelen grm, ki zraste 50 do 150 cm visoko. Listi so usnjeni, z zavitim robom, bogati eteričnih olj. Pri nas raste gojeno in podivjano v toplih submediteranskih predelih. Cvetovi so drobni, svetlomodri. Cveti skoraj vse leto od februarja do novembra, največ cvetov je marca-aprila in oktobra do novembra. Čebele ga živahno obletavajo in dobijo na njem obilo medicine.

5. **Rumena pasja čebulica** *Gagea lutea* (L.) Ker.-Gawl. je predstavnica družine lilijevk. To so zelišča s podzemsko čebulico, listi so enostavni, celorobi. Na stebelu je več cvetov, večinoma 2 do 5. Steblo zraste 10 do 30 cm. Rumena pasja čebulica raste po vsej Sloveniji do subalpskega pasu. Rada ima senčne gozdove in vlažne travnike. Cveti aprila in maja. Čebele živahno obletavajo cvetove in se zadržujejo na njih, po čemer sklepamo, da rumena pasja čebulica pomembno dopolnjuje zgodnje paše.

6. **Navadni jeglič ali trobentica** *Primula vulgaris* Huds. (= *P. acaulis* (L.) Hill.) je verjetno najbolj znan predstavnik družine jegličevk, vsakoletni znanilec pomladi. Raste po travnikih, svetlih gozdovih in med grmovjem po vsej Sloveniji. Zacveti brž ko odleze sneg, od februarja do maja. Čebelar daje cvetni prah, pa tudi medicino, vendar jo zaradi globokih cvetov težko dosežejo.

Besedilo in fotografije Janez Gregori

VABILO NA OBČNI ZBOR SAČD IN RAZPRAVO V SKS MARIBOR

Slovensko akademsko čebelarско društvo vabi čebelarje na občni zbor društva, ki bo v TOREK, 3. marca 1998, ob 16 uri, v dvorani Kmetijskega inštituta Slovenije. Obveščamo tudi vse čebelarje, da bomo v PETEK, 20. MARCA 1998, ob 17 uri v Srednji kmetijski šoli Maribor, v sodelovanju s ČZ Maribor in Čebelarskim debatnim klubom Maribor, organizirali razpravo o čebelarjenju v Kirarjevih panjih in izpeljankah LR panjev. Vljudno vabljeni! UO SAČD

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo "Slovensko čebelarско društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko" leta 1898.

Izdaja ga Čebelarska zveza Slovenije, Cankarjeva 3, 1000 Ljubljana, tel.: (061) 210-992, fax: 12 61 335, E-mail - čebelarska.zveza.slo@siol.net

Izdajateljski svet: Lojze Peterle, dipl. inž. arh. Marjan Debelak, prof. Janez Mihelič, dr. Jože Šnajder, dr. Janez Poklukar in dr. Aleš Gregorc.

Uredniški odbor: prof. Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, dr. Jurij Senegačnik, doc. dr. Janez Poklukar, mag. Mira Jenko-Rogelj, dipl. inž. arh. Marjan Debelak, dr. Aleš Gregorc in dr. Janko Božič.

Glavni in odgovorni urednik: prof. Janez Mihelič, lektorica: prof. Nuša Radinja.

Letna naročnina za leto 1998 za nečlane je 5.500,00 SIT. Posamezna številka stane 550,00 SIT.

Članarina, skupaj z naročnino za Slovenski čebelar, je 4.500 SIT. Člani lahko objavijo en brezplačen oglas (20 besed) na leto, nadaljnja beseda je 40 SIT.

Reklamni oglasi: cela barvna stran na ovitku 50.000 SIT, v sredini 30.000 SIT, pol strani 15.000 SIT, četrt strani 7.000 SIT. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10%, za 6- do 10-kratno objavo 20%, za celoletno objavo 30%. Splošni oglasi po 40 SIT za besedo, enako tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed.

Številka žiro računa pri APP v Ljubljani je: 50100-678-48636.

Po mnenju Ministrstva za kulturo Republike Slovenije (23/39-92) je Slovenski čebelar proizvod informativnega značaja (13. točka tarifne številke 3), za katere se plačuje 5-odstotni prometni davek.

Tiska KURIR p.o. Ljubljana, Parmova 39. Oblikovanje naslovnice: Boštjan Debelak.

5. Rumena pasja čebulica, *Gagea lutea*

6. Navadni jeglič ali trobentica, *Primula vulgaris*